Всеволод Нестайко

ЧАРІВНЕ ДЗЕРКАЛЬЦЕ, або НЕЗНАЙОМКА З КРАЇНИ СОНЯЧНИХ ЗАЙЧИКІВ

Повість-казка

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ,

в якому ви знайомитеся з Васею, Валерою та їхніми друзями й родичами. А також з учителькою Катериною Степанівною. Валера придумує помсту.

Вася Глечик мріяв стати героєм. Але про це не знала жодна жива душа. Не те що в їхньому четвертому "Б", а взагалі у світі.

Бо якби хтось дізнався, сміху було б на всю школу.

Ви ж погляньте тільки на Васю. Щуплявий, маленький. Шийка тоненька, вуха великі, від стовбурчені ще й окуляри на носі. Ні, на героя Вася не схожий. НІЯК.

Валера Костенко, з яким Глечик сидів за однією партою, героєм стати не мріяв. Просто тому, що Валера героєм був. Височенький, стрункий, чорнявий, і в очах шмигляють швидкі бісики, які свідчать про те, що у Валериній голові весь час народжуються відчайдушні сміливі задуми – оббризкати водою дівчат, розбити у туалеті лампочку, закинути портфель товстуна Борі Бородянського на дерево абощо. Навіть забіяка й хуліган Ігор Горенко, який лупцював усіх у четвертому "Б", до Валери не чіплявся ніколи. І ябеда Люська Бабенчук ніколи на Валеру не "капала". Бо Валера був, як то кажуть, молоток!

Вася дивився на Валеру із захопленням і щирою заздрістю.

А Валера дивився на Васю поблажливо і трошечки зверхньо.

Так, як дивляться у школі всі герої на всіх негероїв.

Правда, від деяких Валериних подвигів Васю трошечки пересмикувало. Наприклад, коли Валера скинув вазон з другого поверху або коли швиргонув у калюжу новеньку кепочку Борі Бородянського.

Але негерої, як ви знаєте, завжди прощають героям їхні хиби. Ну про які хиби можна говорити, коли людина збирається летіти у космос до інших планет! На все життя.

Десь Валера вичитав, що на подорож до якоїсь іншої планети треба дуже багато часу. І тількивнуки, а то й правнуки космонавтів зможуть там приземлитися. Тому є нібито секретна вказівка брати в космос дітей.

Валера твердо вирішив стати одним з перших космонавтів шкільного віку. Вася був приголомшений цим рішенням друга. І, звичайно, теж почав мріяти про космічні польоти.

Дарма, що він був слабосилий і хворобливий. Тренування, як відомо, творить чудеса. Цілий тиждень потай від усіх Вася піднімав електричну праску і, цокаючи зубами, обтирався холодним мокрим рушником. Єдиною перешкодою на шляху до інших планет була, як кажуть дорослі, сімейна проблема.

Вася просто не уявляв собі, що робитимуть, як він полетить у космос, мама, тьотя і сестричка.

Вася дуже любив свою найріднішу у.світі маму, найніжнішу у світі тьоту Зіну і найдобрішу у світі сестричку Талочку. І вони його страшенно

любили й дуже хвилювалися, коли він затримувався десь хоча б на годину. А що ж казати, як він затримається у космосі на все життя!

Особливо хвилювалася завжди тьотя Зіна.

– Васильочку! – щоразу кидалася вона до нього з таким зойком, наче він приходив не після школи, а після подорожі навколо світу.

Тьотя Зіна, молодша мамина сестра, була ще незаміжня, своїх дітей не мала і, може, тому ставилася до племінника з безмежною ніжністю. Вона вважала себе другою Васиною мамою і мала для цього певні підстави. У родинній історії зберігся такий знаменний епізод. Коли Вася тільки народився і тато приїхав забирати їх з лікарні, запальна тьотя Зіна, тоді сімнадцятирічна, схопила немовля на руки і понесла до машини. Молодий лікар-практикант, що саме нагодився, переплутав її з мамою (вони були дуже схожі) і ввічливо спитав: "Ну, як ви себе почуваєте, мамаш о?" – "Чудово!" – пирснула тьотя Зіна… І відтоді по праву стала вважати Глечика своїм сином.

Ні, Вася просто не уявляв собі, що станеться, як він полетить у космос, з мамою, тьотею й сестричкою Талочкою.

Але Валері він цього не казав.

Валера завжди сміявся, коли Глечик згадував про маму, тьотю і сестричку. Сам Валера про своїх родичів не згадував ніколи, хоча вони теж хвилювалися, коли Валера десь затримувався. І мама, і тато, і дідусь з бабусею, і братик Андрійко. Вася не раз бачив це на власні очі. Бо вони з Валерою жили в одному будинку, ще й на одній площадці.

Про космічні подорожі вони говорили останнім часом щодня. І по дорозі в школу, і під час перерв, і навіть на уроках.

Валера вже знав, що Вася теж мріє летіти в космос, і не заперечував проти цього. Удвох мріяти було навіть цікавіше. Хоча Васі у тих мріях відводилася роль другорядна, допоміжна. Головним героєм був як завжди, звичайно, Валера. От і сьогодні на уроці математики…

– Шкода тільки, що в хокей у ракеті, мабуть, грати не можна буде,— бубонів Валера.

– Ага, – підтакував Вася.

– А то б я свою ключку взяв обов'язково.

– Ага.

– Вона ж у мене така замашна! Краща ключка з усіх ключок району, а то й області.

– Ага…

– Глечик і Костенко! Припиніть розмови! Ви заважаєте класові слухати новий матеріал.

– А футбольний м'яч я все-таки візьму. У футбол на будь-якій планеті можна пограти. – І місця він багато не займе. Якщо спустити…

– Глечик і Костенко! Вийдіть з класу! Гле чик хоч уроки вчить і двійок не має. А ти, Костенко, з двійок не вилазиш. І розмовляєш на уроках! Не знаю, що ти собі думаєш. Перекажи дідусеві, щоб прийшов до школи. Я мушу з ним серйозно поговорити.

Ех, Катерино Степанівно, Катерино Степанівно! Що ви робите?

Це ж знову бідний Валера два дні ходитиме з опухлим червоним вухом. І за штани держатиметься…

Вихованням Валери займався дідусь Павло Харитонович. Тато був дуже зайнятий, мама теж. І виховання онука взяв на себе дідусь, який щойно вийшов на пенсію і цілими днями "забивав козла" у дворі на дитячому майданчику з такими яс, як і він, пенсіонерами.

Педагогічної освіти Павло Харитонович не мав і у делікатній справі виховання користувався старими дореволюційними методами, якими колись виховував його самого дід Гаврило, учасник першої світової війни.

Ех, Катерино Степанівно, Катерино Степанівно!

Ну при чому тут двійки, як ідеться про космічну міжпланетну подорож! На все життя!

Нічого вона не тямить у міжпланетних подорожах, та Катерина Степанівна! Звичайно, їй до тих подорожей байдуже. Бо вона вже стара – двадцять сім років. Ніхто її в космос уже не візьме. Тільки іншим життя псує.

– Ну, я їй зроблю! Я їй влаштую! – зціпивши зуби, процідив Валера, коли вони вийшли в коридор. І враз в очах у Валери зашмигляли згадувані вже швидкі бісики, які свідчили, що у голові його народжується сміливий відчайдушний задум.

– Слухай! А знаєш що!? – виставив Валера вперед нижню губу. – Давай підкладемо їй… їжака!

– Якого? – не зрозумів Глечик.

– Живого!

– А де ж його взяти?

– Упіймати! У лісі!.. Я влітку бачив. Як ми по гриби з татом ходили.

– Тю… І коли ж ти збираєшся його ловити?

– Сьогодні! Зразу після уроків. А чого відкладати?

– Сьогодні? – Вася непевно знизав плечима.

– Що – боїшся?

– Та ні… але…

– Мама, сестра, тьотя!

– Та ні… але…

– Ех ти! Вареник! А ще в космос летіти збираєшся!

– Чого ти! Я хіба сказав, що не хочу? Просто подумати спершу треба, зважити…

– А що там думати? Що зважувати? Піти й спіймати! От іще!

Коли Валерою оволодівала якась ідея, переконати його, відмовити було неможливо.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ,

в якому ви разом з Глечиком і Валерою помандруєте до лісу. Сварка. Вася спершу йде, потім повертається. Черевик! Де Валера?

Вася й Валера жили у великому місті, на краю нового мікрорайону, який називався Лісовим масивом. І називався недарма. Бо вулиця, де жили Вася й Валера, впиралася прямо в ліс. Остання зупинка тролейбусного маршруту, який тут закінчувався, була під величезними трьохсотрічними дубами. Вона так і називалася – "Дуби". І з вікон класу було видно ліс. Іноді на підвіконня, коли в класі панувала тиша (писали контрольну абощо), сідала сойка або інша лісова пташка. А білочки стрибали на спортмайданчику і спритно дряпалися вгору по шведській стінці, по жердині й канату, порушуючи дисципліну в класах.

Урок, з якого виставила Васю й Валеру Катерина Степанівна, був останній. І можна було одразу гайнути в ліс. Але в класі лишилися портфелі. Кидати їх напризволяще навіть відчайдушний Валера не одважився. Довелося чекати дзвінка.

Вислухавши ще раз сувору нотацію Катерини Степанівни і нагадування, щоб узавтра прийшов до школи Балерин дідусь, хлопці взяли свої ранці-портфелі й пішли начебто додому.

Але насправді, злодійкувато озирнувшися, вони звернули до лісу.

Скраю ліс навіть не був схожий на справжній ліс. Він більше нагадував міський парк. Заасфальтовані доріжки, лавки, диктові щити з яскравими плакатами: "Ліс – наше багатство!", "Бережи зеленого друга!", "Не розпалюйте вогнищ, не ламайте дерев!"

Настрій у Валери був бадьорий.

– Уявляєш, вона сідає на стілець… вона ж ніколи не дивиться, коли сідає… і раптом – ввa-вай!.. Ха-ха-ха!.. Уявляєш?! – аж захлинався Валера.

– Уявляю, – кивав Вася.

Він не зовсім поділяв захоплення друга, але показати це не наважувався.

Вони вже проминули оту паркову зону і заглибилися у справжній незайманий ліс. Ні доріжок, ні лавок, ні плакатів. Самі дерева й непролазні кущі.

Вася на всі боки крутив головою.

– Щось я ніде не бачу їжаків…

– А ти думав, як у мультфільмі,— зайшов у ліс, і з-за куща відразу їжак вичалапує. Пошукати треба. – І довго шукати?

– Може, годину… може, три… а може, й до вечора.

Вася зітхнув. Валера хихикнув.

– Що? Уже жижки трусяться?

– Просто я Талочці обіцяв у кіно сьогодні з нею сходити.

– Нічого-нічого. Почекає твоя Талочка. Вася ще раз зітхнув.

А Валера знову хихикнув.

– Дивись краще під ноги. У лісі бувають так звані "вовчі ями". Щоб вовків ловити. Провалишся – рік сидітимеш, ніхто не знайде.

– Не видумуй! Нема в цьому лісі вовків.

– Нема! Ха-ха-ха! От чудило! А пуделя Артемона-хто з'їв?

– Якого Артемона?

– Ну Шляповатого, директора "Гастрономy", що у сто п'ятнадцятій квартирі живе.

– Хто тобі сказав?

– Стас Дедюра з третього "А", його батьки із Шляповатими дружать.

– Обманюєш!

– От! Цікаво мені тебе обманювати!

Вася недовірливо глянув на Валеру. Очі у Валери сміялися.

– Що? Уже в животі тенькає?.. До речі, той же Стас казав, що позавчора міліція ліс прочісувала. Втік з тюрми небезпечний злочинець. Але не знайшли. Десь сховався. Вася озирнувся навколо.

У кущах щось шаруділо, потріскували сухі гілочки…

Моторошно все-таки в лісі, коли поруч немає дорослих.

Валера хихикнув.

Вася зрозумів, що Валера просто лякає його, але в животі все-таки тенькало.

Оте лякання було однією з постійних Валериних витівок, які Васі доводилося прощати йому. І як Валера сам не боїться? Бадьоро крокує у хащі і – хоч би що…

– По-моєму, їжаки люблять узлісся. Я десь навіть читав. А ми вже хтозна-куди зайшли,— сказав Вася.

– Нічого ти не читав. Узлісся люблять не їжаки, а страхополохи. Такі, як ти.

– Ну, чого йти навмання? Давай краще посидимо, подивимося, почекаємо… Ти так гупаєш ногами, так шарудиш гіллям, що всі їжаки давно порозбігалися.

– Скажи краще, що ти згадав про маму, сестричку й тьотю.

– Я згадав про твого діда, який…— Вася багатозначно замовк.

Але Валера його натяк пропустив повз вуха.

– Ну, Глечик, ти й заєць! Ну й боягуз! – сказав він.

– Хай заєць! Хай боягуз! Але далі я не піДУ – рішуче спинився Глечик.

Валера зміряв Васю презирливим поглядом.

– Ну й біжи додому! До тьоті, до мами й сестрички! Пігмей! Вареник! Редиска!

Цього в леє Вася стерпіти не міг.

– Ах, я – редиска?!. То й лови їжака сам! Вони стояли на галявині біля великого трухлявого пня. – І зловлю! Дуже ти мені потрібен!

– Ах, не потрібен? То й бувай на цьому здоровий! – Вася крутнувся й бадьорим кроком пішов назад.

Валера, видно, не чекав від Глечика такої рішучості і якусь мить мовчав. Тільки як Вася одійшов уже далеченько, гукнув йому вслід:

– Вареник! Слабак! Ти мені більше не друг! Ті слова наче батогом шмагонули Глечика, й він побіг. На очі навернулися сльози. Ну чого, чого Валера сьогодні такий! Та чим далі відбігав Глечик од галявини, тим повільніше біг, тим менше був певен, що робить правильно.

Нарешті він спинився, став, прислухався.

У лісі панувала тиша. І пташки чогось не співали, і дятел не стукотів носом по стовбуру. Навіть листя на деревах не шелестіло. Мертва, німотна тиша.

Не вперше сварився Вася з Валерою. Не вперше кидав Валера йому жорстокі слова: "Вася, ти мені більше не друг!" Але й мирився Валера завжди перший. Підійде, штурхоне Глечика в плече: "Ну, чого надувся, як сич? Теж мені! Ходімо, я щось придумав…" І веде Васю у найдальший куток і шепоче йому на вухо про нові свої вигадки. Глечик Валері був потрібний, просто необхідний. Бо ніхто з хлопців так віддано не дивився на Валеру, ніхто так уважно не слухав, ніхто так не захоплювався героїчними його вчинками. І ніхто не прощав йому стільки, як прощав Глечик…

От і зараз, стоячи один у мовчазному лісі і прислухаючись, чи не біжить за ним Валера, Вася вже не сердився на нього за несправедливі слова. І вже шкодував, що втік од нього, що лишив у лісі самого. Адже так справжні друзі не роблять!..

"І чого він такий? – сам собі говорив Глечик.— І боягуз я, і заєць, і редиска!.. А що – ні?.. Не редиска? Хіба не боюсь… Боюсь!.. Так чого ж тоді? Правду сказав Валера. А я ще й кинув його самого в лісі! Так хто ж я після цього?.."

Думаючи так, Вася не помічав, що вже йде назад. Ноги переступали наче самі собою. Повертався Вася досить довго. Невже він так далеко відбіг?

Але ось уже й галявина з великим трухлявим пнем.

Валери на галявині не було. Де ж він?

Невже сам пішов далі?

– Агов! Валеро! – стиха гукнув Вася. Голосно гукати, коли ти сам у лісі, якось не той… Не гукається.

– Ну, не балуйся! Виходь! Валеро! Де ти? Не ховайся! – Глечик оббіг усі кущі навколо галявини, зазирнув за кожне дерево. І раптом Глечик завмер. Серце його зупинилося.

У траві лежав черевик. Розірваний ущент. Наче його роздер зубами ведмідь або вовк.

То був Валерин черевик! У цьому Глечик не сумнівався жодної миті. Оно через увесь носок глибока крива подряпина. Вася добре пам'ятав ту подряпину, що з'явилася після того, як вони пограли у футбол консервною бляшанкою.

Вмить пригадав Балерині слова про "вовчі ями" і про вовків, що з'їли Шляповатинського пуделя Артемона.

Це було так страшно, наче він побачив не черевик, а самого Валеру, розтерзаного вовками. І тут…

На галявину без жодного звуку, нечутно, як мара… виїхав тролейбус – старий, облуплений, іржавий, з вибитими вікнами.

Вася завмер. У грудях похололо.

Тролейбус був порожній – жодного пасажира. А головне,— й там, де мав сидіти водій, теж не було нікого. Тролейбус зупинився. Іржаві двері із тихим скреготом розчинилися, і з тролейбуса вискочила чорна, як сажа, кицька з жовтими очима. За нею виповз чорний вуж і зник у траві. Кицька глянула на Васю, нявкнула і, припадаючи на передню лапу, пішла за дерева. Двері зачинилися, тролейбус рушив і за мить зник у лісі.

Вася навіть не встиг подумати, як же тролейбус міг проїхати через хащі і як він узагалі їхав по лісу без дротів, коли раптом за деревами почулися голоси.

Не тямлячи себе від страху, Вася кинувся у кущі.

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ,

в якому Вася знайомиться із загадковими іноземцями.

Спершу він їх почув, а вже потім побачив. Голоси були різкі й роздратовані.

– Тільки ж глядіть – обережно! Бо я вас знаю – одразу почнете свої витівки з вогнем і все зіпсуєте, – говорив тонкий жіночий голос.

– А ви мені не вказуйте! Я й сам знаю, як треба діяти. Сам! Ху! – заперечив густий чоловічий бас.

– От я скажу, скажу шефові, що ви порушуєте інструкцію!

– Та цитьте вже! Цитьте! Просто неможливо працювати. Ху!

На галявину вийшло двоє – чоловік і жінка. Він у лискучому чорному костюмі, вона у квітчастому платті. Він рудий, рум'яний, з червоним носом, вона чорнява, худорлява, з носом довгим і трішечки гачкуватим. Звичайнісінькі собі громадяни. Ну, може, не дуже симпатичні. Бо роздратовані.

Чоловік тримав у руці складену вчетверо карту. Водив по ній пальцем і казав:

– Та-ак!.. Згідно з агентурними даними, вона мусить бути десь тут, у квадраті Б-7.

Жінка повела носом, втягнула повітря і застережно підняла вгору вказівний палець:

– Тесе!.. Чую людський дух!.. Одну хвилинку. – І, принюхуючись, пішла прямо до куща, за яким ховався Вася Глечик.

Вася завмер.

Жінка розсунула гілки і наче проштрикнула Васю колючими, сіро-зеленими, з чорними крапками зіниць очима.

– О! Ти хто?

– Ва-Ва-Вася, – пролепетав Глечик.

– А-а, правильно! – сказала вона, наче впізнала його. Обернулася на чоловіка і щось прошепотіла йому на вухо.

– Так. Правильно! Згоден! – кивнув той.

– А… а ви хто… пробачте? – наважився спитати Глечик.

– Ми? – перепитала жінка й посміхнулася до чоловіка.

– Ху! – хукнув той убік, і – чи то Васі здалося, чи й справді – листя там, куди хукнув чоловік, вмить зів'яло й скрутилося.

– Ми, Васю, іноземці, – знов усміхнулася жінка.

– Туристи! – кивнув чоловік. "Шпигуни!" – похолов Вася і, переборюючи дріж у голосі, спитав:

– А… а з якої країни?

Чоловік і жінка перезирнулися, чоловік хукнув і сказав: – З… з Ландії. – Є така квітуча країна – Ландія, – пояснила жінка. – Не знаєш?

– Не знаю, – признався Вася. – Шотландію… Голландію… Гренландію знаю, а просто Ландію – ні.

– Бо ще малий. Географії по-справжньому не вчив. Ху! – знову хукнув чоловік.

– Дуже гарна країна,– сказала жінка. – Все в ній є. Буквально все. І все іноземне, імпортне. Як виростеш, приїжджай.

"Що робити? – гарячково думав Глечик .– Як же їх затримати? Як гукнути міліціонера? Де ж це Валера? Куди він подівся? Що з ним сталося? Він би зразу щось придумав. А я… Який же я справді вареник! Редиска!.. Ну що робити?"

Чоловік і жінка раптом замовкли, прислухалися. Чоловік навіть долоню до вуха приставив. І, наче прочитавши Васині думки, суворо глянув на нього і сказав:

– Сиди тихо! Нікуди звідси не рипайся. Якщо не хочеш неприємностей. Ху!

– У нас руки довгі! – погрозливо підняла палець жінка. – Підеш тоді, як почуєш пронизливий свист. Зрозумів?

Глечику нічого не залишалось, як тільки кивнути.

А підозрілі іноземці швидко пішли у хащі. Жінка, йдучи, припадала на праву ногу.

Дивлячись на неї, Вася чогось згадав Люську Бабенчук. Тижнів зо два тому її поклали в лікарню: щось у неї трапилося з ногою. Катерина Степанівна вже кілька разів казала, що Бабенчук треба провідати. Але поки що ніхто так і не зголосився. Усі знаходили причини, щоб відмовитися: той сам до лікаря з мамою мусив іти, в того басейн, в іншого фігурне катання – завантажені зараз діти. Однак причина була серйозніша. Нещодавно клас оголосив Люсьці бойкот – за те, що вона ябеда і на всіх "капає". І хоч Вася теж відмовився, у глибині душі він жалів хвору Люську. Він сам лежав колись у лікарні і знав, як це невесело.

Але то була одна лише мить – ота згадка про ябеду Люську Бабенчук.

Наступної миті Вася забув про Люську. Гіркі думи про кепське становище, в яке він потрапив, охопили хлопця.

"Ну от! Догралися! І Валера десь зник. І я сам у якусь халепу втрапив! Що ж тепер буде? – з відчаєм думав Глечик. – А дома вже,мабуть,хвилюються… І мама, і сестра, і тьотя… А головне – що з Валерою?.."

Він мало не плакав.

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ,

в якому з'являється незнайомка.

Дзеркальце І раптом Вася почув шелест. Він обернувся.

Перед ним стояла незнайомка. Біле пишне волосся. Чорна маска на обличчі. Довга, аж до п'ят, вся у золотистому мереживі блакитна сукня. Незнайомка нагадувала таємничу казкову фею.

Вона приклала палець до губ і змовницьки прошепотіла:

– Мовчи!..

Але сказано це було веселим тоном: так говорять, коли граються.

Зовсім мовчати вражений Глечик, звичайно, не міг.

– Ви хто? – пошепки спитав він.

– Незнайомка,— теж прошепотіла вона, усміхаючись.

– Як це – Незнайомка? – здивувався Вася.

– А отак. Хто такі незнайомці? Ті, кого ми не знаємо. Ти мене не знаєш, отже, я для тебе Незнайомка… А ти хто?

– Ну тоді я теж незнайомець, – хмикнув Вася. – Незнайомець Вася Глечик з четвертого "Б" класу.

– А що ж ти тут робиш, незнайомець Вася Глечик з четвертого "Б"? – тихо засміялася вона.

– Сиджу…

– Отак прийшов сам у ліс, заліз у кущі й сидиш?.. Та ще й з портфелем…

– Та ні… Я прийшов не сам… З другом прийшов, з Валерою.

– А де ж він, друг Валера?

– Не знаю, – знизав плечима Вася. – Десь зник… пропав… Несподівано.

– От тобі й маєш! Що ж він тебе кинув чи що? Отакі-то друзі!

– Кинув? Валера?

– Ну… може, злякався?.. Все-таки ліс…

– Валера? Злякався? Та ви що?! Та це такий хлопець!.. Він нічого в світі не боїться. Навіть директора Ярослава Івановича. "Злякався"!.. У нас у класі всі вареники порівняно з ним, – Вася зітхнув. – І я… теж…

– То де ж він дівся, цей герой?

– Не знаю, – Вася знову зітхнув. – Чесно кажучи, я так хвилювався… Черевик подертий у траві знайшов. Здається, його… Балерин. А тут ще…

– Що?..

Вася на мить завагався – казати чи ні?

Незнайомка одразу сподобалася йому, припала до душі. І голос у неї був добрий, лагідний. І пахло від неї ніжними приємними парфумами. А

Вася любив гарні пахощі: і мама, і тьотя Зіна, і навіть сестричка Талочка завжди вживали гарні парфуми… І взагалі, хто його зна, чого хтось одразу подобається, а хтось ні. От ті двоє йому відразу не сподобалися, а Незнайомка сподобалась. І Вася прошепотів:

– Будьте обережні! Тут якісь підозрілі іноземці вештаються. По-моєму, шпигуни. Когось шукають. – Іноземці, кажеш…

– З якоїсь Ландії. Дуже несимпатичні… Незнайомка одразу посерйознішала, прислухалася. – Ідуть… – прошепотіла вона. – Вже не встигну… Добре, що я тебе зустріла. Слухай, от тобі дзеркальце,— в руках її блиснуло маленьке кругленьке люстерко. – Сховай його швидше!.. І збережи. Воно ще стане тобі в пригоді. І сам ховайся.

Вона взяла маленький флакончик, що висів у неї на шиї на довгому тоненькому срібному ланцюжку, і пшикнула на Васю парфумами:

– Це щоб вони тебе не почули, не знайшли. Щоб забули про тебе. Ховайся! Швидше!

Вася схопив дзеркальце, сунув за пазуху і поповзом переховався мерщій під інший кущ. І саме вчасно.

На галявину вибігли захекані "іноземці".

Побачивши Незнайомку, вони спинились, мов укопані, перезирнулися, і Глечик почув, як "іноземка" тихо сказала "іноземцеві":

– Вона!.. Тільки ж – обережно!

– Обережно! Аякже! Ху!.. – І на обличчі "іноземця" враз розцвіла улеслива привітна усмішка.

"Іноземка" теж заусміхалася так, наче побачила найближчу подругу. І отак, усміхаючись, вони рушили до Незнайомки.

– Добрий день! Добрий день! Здрастуйте! Здрастуйте! – розставивши руки, мов для обіймів, сказала "іноземка".

– Палкий, тобто гарячий привіт! Ху! – прикриваючи долонею рота, сказав "іноземець".

– Здрастуйте! Добрий день! – усміхнулася Незнайомка.

– Що? Гуляєте? Дихаєте свіжим повітрям? – лагідно спитала "іноземка".

– Чи, може, грибочки збираєте? Ху! – знову прикрив долонею рота "іноземець".

– Гуляю, дихаю свіжим повітрям.." А може, й грибочки збираю... Мухомори! – весело засміялася Незнайомка.

"Іноземці" перезирнулися,— видно, не знали, що питати далі. І тут раптом "іноземка" зойкнула й схопилася рукою за око:

– Ой! Щось в око попало!.. Ой! Ой!

– Давайте я подивлюсь, – сказала Незнайомка.

– Ні-ні! Я сама! Дайте тільки дзеркальце! А то я своє вдома залишила.

– На жаль, нема в мене дзеркальця, – розвела руками Незнайомка. – Теж удома залишила.

– Як?! – вмить забувши про око, опустила руку "іноземка". – Як залишили?!

– А отак! Як і ви! – усміхнулася Незнайомка.

– Не жартуйте! Щоб така гарна жінка та не мала дзеркальця! Щоб залишила вдома! Не може бути! Ху! – Рота рукою, "іноземець" уже не прикривав.

– Уявіть собі! Забула! У ванній, на поличці.

– У ванній? На поличці? Це ж треба! – іронічно мовила "іноземка".

– Неправда! Ху! – "іноземець" так хукнув, що з сусіднього дерева посипався на землю справжній дощ зів'ялого листя.

Незнайомка нічого сказати не встигла, бо в цю мить на галявину вибіг височенний, худий вусатий чолов'яга у спортивному костюмі.

– Вибачайте! Запізнився… Безсмертний!.. Безсмертний! – Він по черзі потиснув руки "іноземцям" і з розгону сунув руку Незнайомці.— Безсмертний!

– Дуже приємно! – усміхнулася Незнайомка.

– Тьху! – схаменувся чолов'яга і обернувся до "іноземців". – Ну, як тут у вас?

– Ніяк, – скривилася "іноземка". – Каже, що нема.

– Як це – нема? – здивувався Безсмертний. – Агентурні дані точні. Було!

– От-от! Агентурні дані є, а його нема. Ху! – хукнув "іноземець".

– Кумедні ви якісь! – засміялася Незнайомка.

– Це не ми, а ви кумедні. Дайте, будь ласка, дзеркальце! – верескнула "іноземка".

– Ви ж бачите – діватись вам нікуди. Ху! – хукнув "іноземець".

– Ви ж, мабуть, догадуєтесь, з ким маєте справу…– вкрадливо сказав Безсмертний.

– Догадуюсь, – кивнула Незнайомка. – Але дзеркальця в мене нема. Шукайте, якщо не вірите.

"Іноземці" і Безсмертний перезирнулися.

А Вася лежав у кущах і тремтів, дрібно цокаючи зубами. От зараз вони згадають про нього, згадають, кинуться шукати і…

Але вони чомусь не згадували. Мабуть, парфуми Незнайомки таки діяли.

– Сказано, що робити обшук не можна,– стишивши голос, мовила "іноземка".— Небез-печ-но!

– Так. Треба, щоб добровільно. Ху! – хукнув "іноземець".

– Тоді доведеться транспортувати. Хай Сам вирішує,— сказав Безсмертний.

– Доведеться, – погодилась "іноземка".

– Ху! – кивнув головою "іноземець". І тут на галявину виїхав тролейбус. Той самий, без водія й пасажирів. Розчинилися двері.

– Заходьте! – сказав Безсмертний.

– Будь ласка! – усміхнулася й знизала плечима Незнайомка.

Притримуючи руками поли свого довгого бла китного плаття, вона перша зайшла у тролейбус. За нею зайшли "іноземці", потім Безсмертний.

Але двері тролейбуса не зачинилися. З трави несподівано виповз чорний вуж і заліз у тролейбус. Потім з-за дерев вийшла чорна кицька з жовтими очима, кульгаючи, підійшла до дверей і одним м'яким стрибком скочила всередину.

Лише тоді двері зачинилися, і тролейбус рушив.

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ,

в якому з'являється Терентій.

"О! А де ж їхній обіцяний свист? Чого ж вони не засвистіли? – несподівано згадав Глечик, коли тролейбус поїхав. – Що ж я до ночі під кущами тут сидітиму?.. І все через оте дзеркальце…"

Вася витяг його з-за пазухи, покрутив у руках. Звичайнісіньке маленьке пласкеньке дзеркальце, яке жінки носять у сумочках. І в мами таке є, і в тьоті Зіни, і навіть у сестрички Талочки.

Крізь листя на дзеркальце впав сонячний промінь, щось блиснуло… І раптом…

Раптом перед Васею з'явився… сонячний зайчик. Не просто собі світла плямка, а справжній зайчик – з вушками, з лапками, з хвостиком, із жвавими оченятами і з вусиками із сонячних промінців.

– Ой! – вражено вигукнув Глечик. – Що це?

– Не "що", а "хто",— озвався сонячний зайчик. – Терентій!

– Хто? – розгубився Вася.

– Терентій – так мене звуть. Терентій з Країни Сонячних Зайчиків.

– Що? Хіба є така країна?

– А ти хіба не знаєш? Є, звичайно. Це країна, куди збігаються всі сонячні зайчики, коли сонце сідає або заходить за хмари.

– А… а ти з'явився тому, що… що я покрутив у руках дзеркальце? Так?!

– Так. Адже сонячних зайчиків без дзеркальця не буває. А це ще й не просте дзеркальце, а чарівне.

– Чарівне? – здивувався Глечик.

– Авжеж. Тому за ним і полює вража сила.

– Вража сила? Яка вража сила?

– Ну, ти ж їх бачив щойно.

– Хто? Оті "іноземці"? З Ландії?

– "Іноземці"! Баба Яга, Змій Горинич і Кощій Безсмертний. Тільки країна їхня не Ландія, а Зландія. Володар Зландії, шеф вражої сили пан Морок. Колись він був Начальником Канцелярії Нічних Кошмарів, першим радником при дворі Королеви Глупої Ночі. Сонячні зайчики перемогли те королівство і Королеву Глупої Ночі ліквідували, а пана Морока засудили були на довічне ув'язнення у підземеллі Палацу Чарівних Казок, пустивши його у заплутаний лабіринт із чарівних дзеркал. Та, коли будували той лабіринт, один з будівників був недбалий, поставив одне чарівне дзеркало з тріщиною. І пан Морок примудрився втекти. Він же з темряви і може зменшуватися до мізерних розмірів. Заснувавши свою країну Зландію, він мріє тепер помститися сонячним зайчикам, які роблять людям добро. І розсилає по землі злу вражу силу…

– Ой! – жахнувся раптом Вася. – То, може, вража сила й Валеру мого схопила?

– Може… – розвів лапками Терентій.

– Що ж робити? Терентію! Це ж просто жах! Ніколи не думав, що у житті може таке бути… Це ж Валера, мій друг!.. Його треба рятувати!

– Треба, – погодився Терентій.

– А… як? – безпорадно спитав Вася.

– А чарівне дзеркальце навіщо? Казала ж Незнайомка, що воно у пригоді стане. Думаєш, даремно вона його тобі дала?

– Слухай, Терентію, а хто вона – Незнайомка? Як її звуть?

– Ну, вона ж тобі сказала – Незнайомка.

– Так і звуть?

– Так і звуть. Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків.

– Вона теж з Країни Сонячних Зайчиків?

– Теж.

– Дивно, – сказав Вася.— Така велика людська тьотя – із Країни Сонячних Зайчиків…

– У житті багато дивного… – загадково мовив Терентій і поворушив вусами-промінцями.

– То як же все-таки врятувати Валеру? – спитав Вася. – І як чарівне дзеркальце може стати мені в пригоді?

Але відповісти Терентій не встиг. Він раптом почав блякнути. І, вже зникаючи, крикнув:

– Бережи дзеркальце! Сховай…

У лісі посутеніло, сонце зайшло за хмару.

Глечику стало моторошно.

"Куди ж сховати дзеркальце? А то справді… У кишені знайдуть, за пазухою знайдуть, у портфелі… О! Сховаю під обгортку підручника!"

Всі підручники у Васі були в яскравих поліетиленових обгортках. Це тьотя Зіна так привчила Васю, щоб беріг книжки.

Вася почав перебирати підручники:

– "Українська мова"… Ні!.. "Історія"… Ні!.. "Математика"… О!.. У "Математику" ніхто дивитися не полізе…— Вася підсунув пласкеньке дзеркальце під обгортку і поклав підручник назад у портфель. І тільки встиг він це зробити, як на галявині знову з'явився тролейбус вражої сили…

РОЗДІЛ ШОСТИЙ,

в якому Вася вступає у тісний контакт із вражою силою і мало не втрачає чарівне дзеркальце. Бабай.

Вася причаївся і завмер у кущах край галявини.

А з тролейбуса тим часом вискочили незвичного вигляду Змій Горинич, Баба Яга і Кощій Безсмертний. Двері зачинилися, і тролейбус зник за деревами.

– Шукаймо! Ху! – Змій Горинич перший став навкарачки. – І куди вона його викинула? – знизав плечима Кощій Безсмертний. – І головне – коли?! Я ж наче очей з неї не зводила! – аж сичала від злості Баба Яга.

Усі троє, повзаючи навкарачках, оглядали галявину, що називається, сантиметр за сантиметром.

Вася принишк, навіть дихати перестав.

– Нема! Ху! – сказав Змій Горинич.

– Як у воду впало! – просичала Баба Яга.

– Це ж треба! – почухав потилицю Кощій Безсмертний.

Деякий час вони шукали мовчки. Потім Кощій Безсмертний сів на траву, задумливо подивився в небо і сказав:

– Сьогодні знову НЛО бачив… Яскраве таке. Фіолетово-жовте. Летіло по небу. Потім зупинилося. Випромінило вертикальний сніп світла на землю. Постояло, потім розвернулося, швидко полетіло назад і – зникло. Це ж треба!

– Та! – махнув рукою Змій Горинич. – Мабуть, звичайнісінький людський супутник. Або космічний корабель. Ху!

– Наче я не знаю людських супутників. Або космічних кораблів! – ображено сказав Кощій Безсмертний. – НЛО! Нерозпізнаний Літаючий Об'єкт! Інопланетяни!

Глечик здригнувся.

Буквально вчора і в їхньому четвертому "Б" відбулася розмова про НЛО та інопланетян.

Стьопа Балабайченко клявся та божився, що сам, на власні очі бачив НЛО. Причому розповідав про це точнісінько тими самими словами, як оце зараз Кощій Безсмертний. І фіолетово-жовте. І летіло, потім зупинилося, випромінило вертикальний сніп світла, постояло і швидко полетіло назад…

Точнісінько так!

Вітя Кулачковський реготав і казав, що все це дурниці, вигадки, ніяких НЛО нема, а є видумляка й брехун Балабайченко.

Ніна Закидон сказала, що брехунами обзивати одне одного неввічливо, але інопланетян, звичайно, не існує.

Леся Попеляста сказала, що взагалі-то інопланетяни можливі, але те, що бачив Балабайченко, навряд чи НЛО.

Валера сказав, що в НЛО та інопланетян він у принципі вірить, але Балабайченко, звичайно, брехун і навряд чи бачив НЛО на власні очі.

Вася промовчав. Він теж сумнівався, що Балабайченко каже правду, але йому було шкода того бідного Балабайченка, на якого всі накинулися.

Й отепер Кощій Безсмертний теж каже про НЛО. Отже, правда…

– Та облиште ви тих інопланетян! – роздратовано сказала Баба Яга. – Шукайте! Бо, от побачите, скажу Шефові! От скажу!

– А що ми робимо? Ну, Баба! Ху! – сердито глянув на неї Змій Горинич.

– Шукаємо ж! Весь час шукаємо. Але ж нема… – Кощій Безсмертний зітхнув. – А може, його взагалі… не той… не було…

– Що?! – визвірилась Баба Яга. – Ви ставите під сумнів агентурні дані самого Шефа?! Ну, цього я вже приховати не зможу. Мушу доповісти!

– У нього ж під кожним кущем агенти – темники-таємники. Ху! – озираючись, тихо сказав Змій Горинич. – Де темно, там і таємник.

– Тю! То чого ж ми рачкуємо? У мене вже коліна болять! – скривився Кощій Безсмертний. – Хай та агентура й шукає. Для неї це ж…

– Ні! Мовчати я не буду! – вигукнула Баба Яга. – Шеф усе одно дізнається. Нащо мені неприємності?

– А я хіба що?! Та я… ж навпаки! – намагався виправдатись Кощій Безсмертний.— Де ж логіка? Раз під кожним кущем таємник, значить, вони все бачать. їм же це просто – тьху! – раз плюнути.

– Тсс! – Змій Горинич знову сторожко озирнувся.— Все правильно, але… Ті таємники, по-перше, ледарі… По-друге, страшенні боягузи. Бояться із своєї темряви носа вистромити. Тому вони не все можуть. Але – тсс! – тихо! Бо ще почують, образяться. Можуть наробити неприєм ностей. З ними краще не зв'язуватися.

В цей час Баба Яга підрачкувала під самісінький кущ, де ховався Вася Глечик. Розсунула гілки і…

– Ой! – верескнула вона і так сахнулася, що перекинулась на спину.

– Ху!.. Що таке? Що з вами, Бабо? – перелякано хукнувши, спитав Змій Горинич.

Баба Яга мов нежива лежала горілиць із заплющеними очима, схрестивши на грудях руки.

– Що трапилось? – завмерши навкарачках, з однією піднятою рукою, як мисливський собака, спитав Кощій Безсмертний.

– Темник… Таємник… Наврочили… – не розплющуючи очей, прошепотіла Баба Яга.

– Ну… Ну то й що?.. Ми ж нічого такого… Ми ж. Гей! Друже! Дорогий! Ху! – гукнув Змій Горинич і став підповзати до куща. – Палкий привіт! Гей! Виходь! Друже! Ах, ти ж без темряви не можеш…

Вася завмер, не насмілюючись подати голос.

Нарешті Змій Горинич підповз, розсунув гілки і аж рота роззявив від подиву. Навіть хукнути, як завжди, забув. А тоді став реготати, хапаючись за живіт:

– Га-га-га! Ну, Баба! Ну, Яга! Га-га-га! Який темник?! Який таємник?! Це ж Васька Глечик, про якого ми забули зовсім!.. Га-га-га!

Баба Яга підхопилася, як ошпарена, і підскочила до куща:

– Ах ти! Ти що тут робиш?!

Вася зацокотів зубами:

– Так ви ж сказали не рипатися… Поки свисту не почую…

– Правильно! Сказали! – засміявся Змій Горинич. – І забули. Ху!

– Це ж треба! – тільки й вимовив, чухаючи потилицю, Кощій Безсмертний.

Баба Яга скреготнула зубами і раптом підняла вгору палець:

– Я знаю, хто дзеркальце знайшов! Він! – тицьнула пальцем на Васю.

Змій Горинич і Кощій Безсмертний перезирнулися.

– Знайшов? – пильно глянув на Глечика Змій Горинич.

– Ні-ні! Н-не знаходив! – замотав головою Вася.

– Неправда! – просичала Баба Яга.

– Ти не обманюєш? Кажи чесно! Ху! Бо, як знайдем, пощади не жди! – грізно прогарчав Змій Горинич.

– Не знаходив! Слово честі! – вдарив себе у груди Вася. "Я ж таки не знаходив! Спокійно можу поклястися",— подумав він.

– Не вірю! От не вірю – і все! – тупнула костяною ногою Баба Яга.

"Робити обшук вони не будуть, вони ж тоді казали, що не можна", – згадав Вася і вигукнув:

– Ах, не вірите? То шукайте, шукайте! – він почав вивертати кишені, висмикнув з-під ремінця й потрусив сорочку.— Ну, де воно? Де?

Потім розкрив портфель, висипав з нього на землю все – і зошити, і підручники, і щоденник, і пенал.

Він брав по черзі кожен зошит, кожен підручник і трусив над землею. Одним з перших потрусив підручник математики, де лежало дзеркальце. Навіть під обгортку демонстративно зазирнув:

– Ну де? Ну нема ж! Нема! Бачите?.. Нарешті був витрушений останній підручник.

– Нема! Ху! Таки нема! – сказав Змій Горинич.

– Нема! – погодився Кощій Безсмертний.— Якби він знайшов, то віддав би. По очах видно. Хлопець чесний… – І боягуз! – сказав Змій Горинич.— Теж по очах видно.

– Так де ж воно ділось? Де? – не могла заспокоїтися Баба Яга. І раптом наставила вухо, прислухалася і зблідла:

– Ой! Агент Страху Бабай! Біжить.

– Де? Нічого не чую, – приставив долоню до вуха Змій Горинич. – І я, – прислухаючись, підтакнув Кощій Безсмертний.

– Не панікуйте, Бабо! Ну вас! Ху! – відмахнувся Змій Горинич. – І без того гидко,— зітхнув Кощій Безсмертний.

– А я кажу – біжить! Уже близько! Вам слон на вухо наступив, а в мене слух тонкий, музикальний.

– А таки, здається, біжить. Ху!

– Ну, зараз буде! – почухав потилицю Кощій Безсмертний.

Не встигли вони це сказати, як з лісу вибіг невеличкий головатий чоловічок із вирячкуватими сердитими очима. З рота в нього стирчала сигарета, з носа пахкав дим.

– Бачу! Бачу! – закричав він пронизливо. – Нічого не знайшли! Ледарі! Халтурники! Бракороби!.. Ну, кадри! Повиганяю з роботи!

– Бабаю Бабайовичу! – жалібно верескнула Баба Яга. – Я шукала! Голови не підводила! Чесне враже! Клянусь костяною ногою! Клянусь останнім зубом!.. А от вони… точно!.. Про НЛО, про інопланетян балакали… замість того, щоб… Вони – точно!..

– Ну, Бабо! Ху! – З рота Змія Горинича вирвалося полум'я, наче з паяльної лампи.

– А це що за фрукт? – сердито спитав Бабай, побачивши Васю.

– Та! – відмахнулась Баба Яга.— Вася Глечик! З четвертого "Б". Нічого особливого. Тишко й боягуз. Дзеркальця в нього нема. Ми перевіряли.

– Боягуз – це добре! Люблю боягузів,— пахнув димом Бабай.— Але зараз не до нього. Часу нема. Його Темність доручили мені особисто очолити операцію. Дзеркальце треба знайти обов'язково!

– А може… може, Незнайомка викинула його… з вікна тролейбуса,— несподівано сказав Вася. І навіть сам здивувався, що насмілився це сказати. Але надто вже його образили, назвавши боягузом.

– О! Розумно! – метнув на нього погляд Бабай. – Він мені подобається!..

Баба Яга, Змій Горинич, Кощій Безсмертний перезирнулися.

– Щось вона таки крутилася біля вікна… Ху! – сказав Змій Горинич.

– Але ж я з неї очей не зводила,— просичала Баба Яга.

– Ті незнайомки – дуже хитрий народ. Усього можна чекати, – сказав Кощій Безсмертний.

– Обдивитися всю трасу! – наказав Бабай. – Негайно!

На галявину знову виїхав тролейбус. Вони влізли в нього і вже були рушили, коли Вася схаменувся:

– А я? Ви ж знову не свиснули! Мені можна вже йти звідси?

– Та можна, можна! – роздратовано гукнула Баба Яга, висунувшися з вікна.

– Біжи й не попадайся вже більше! Бо – ху!.. – Змій Горинич так хукнув з вікна, що Васю всього наче вогнем обпалило.

– Хтозна!.. Може, й попадеться!.. Може, ще й зустрінемося… – загадково мовив Бабай, блиснувши на Васю своїм страшним поглядом.

Тільки Кощій Безсмертний нічого не сказав, мовчки всміхнувся йому і чогось підморгнув.

Коли тролейбус зник уже за деревами, Глечик з досадою стукнув себе по лобі:

– Чого ж я про Валеру в них не спитав?! Так задурили голову тим дзеркальцем, що я про все на світі забув! От йолоп!

Та було вже пізно.

РОЗДІЛ СЬОМИЙ,

в якому Вася приймає перше у житті самостійне сміливе рішення.

"Що ж робити? – розгублено думав Глечик, стоячи посеред галявини. – Додому без Валери йти не можна. Як я в очі дивитимусь його батькам, братикові, бабусі, дідусеві Павлу Харитоновичу? Що я їм скажу?.. Треба порадитися з Терентієм! Він же так і не встиг мені нічого сказати…"

Вася витяг із портфеля "Математику", дістав з-під обгортки дзеркальце, підставив під сонячний промінь. І враз на галявині застрибав сонячний зайчик Терентій.

– Терентію! – поправив на носі окуляри Вася.— Так що робити? Як виручити Валеру?

– Треба йти у З лан дію, – зітхнув Терентій.

– У Зландію? – скривився Глечик. – У самісіньке пекло? Прямо в руки вражої сили?

– Ага, – кивнув Терентій.

– А якось по-іншому не можна? – з останньою надією перепитав Глечик. Йому раптом згадався пронизливий погляд Бабая і його слова: "Може, й попадеться!"

– Не можна, – знову співчутливо похитав голівкою Терентій. – І що – я сам мушу йти?

– А хто ж піде? Нікого іншого нема.

– От їй-богу! – тепер уже зітхнув Глечик. – І Незнайомка ж не комусь, а тобі дала чарівне дзеркальце. Вона на тебе розраховує.

– Розраховує? – Глечик аж здригнувся від несподіваного здогаду. – Авжеж… її теж, мабуть, виручати треба. її теж захопила вража сила… Звичайно…

– Ти не так мене зрозумів. За Незнайомку не хвилюйся. Просто дзеркальце у Зландію може пронести тільки хлопчик, тільки дитина. Дорослий пронести не може. Така вже чарівна властивість дзеркальця.

– А далеко та Зландія?

– Не близько.

– А ти туди дорогу знаєш?

– Аякже. Ми, сонячні зайчики, по всій землі скачемо, всі шляхи, всі дороги знаємо.

– А як туди добиратися?

– Пішки.

– А чого ж вони у тролейбусі їздять?

– То ж не простий тролейбус, як ти розумієш, а чарівний. Для маскування. Щоб в очі не кидатися. Все-таки сучасний вид транспорту. Якби на мітлі або у ступі – одразу б люди звернули увагу. А так… Правда, в них є й реактивна ступа, і мітла на транзисторах, і чарівні крила всіх розмірів, і багато іншого казкового транспорту. Та всім тим вони користуються тільки вночі, коли люди сплять. А вдень вони їздять на чарівному тролейбусі.

– А пішки туди скільки ходу? – спитав Вася.

– Як швидко йти, ніде не зупинятися і як у дорозі нічого не трапиться, до смерку дістанемось. Бо, як сонце сяде, я мушу зникнути.

– А ще треба час, щоб виручити і назад повернутися… Отже, дома я сьогодні не ночуватиму, – Глечик почухав потилицю. – Хвилювань скільки буде! Жах!.. Що вони там подумають? І мама, і сестра, і тьотя…

– Ну дивись… Справа твоя… можеш і не йти, – розвів лапками Терентій.

– Ага! Пропадай, значить, Валера!.. А я чарівним дзеркальцем спокійнісінько на балкон Лесі Попелястій зайчики пускатиму?..

– Так що ж ти хочеш? – глянув на нього Терентій.

Глечик не відповів.

Ех, як важко уперше в житті приймати самостійне сміливе рішення!

Страшно – аж серце мерзне і ноги тремтять! Та куди дінешся?

"Вибачте, любі мої! І мама, і сестра, і тьотя! – подумки звернувся до них Вася.— Знаю, що завдаю вам прикрощів, але виходу в мене нема. Не вам, а Валері загрожує небезпека. Його виручати треба. Мушу йти!" І, вже остаточно зважившись, сказав Терентію:

– Ходімо!

– Молодець! – сказав Терентій. – Вперед! І весело застрибав по галявині.

А Вася пішов за ним. І сама собою народилася в його душі пісня. Пісня завжди виручає у скрутних випадках. Коли співаєш, легше йти назустріч небезпеці. Це всі знають! Герої у фільмах і у театральних виставах завжди співають, коли йдуть на подвиг. І Глечик заспівав:

Захопила, полонила

Мого друга вража сила.

Друг потрапив у біду.

Але я,

але я,

але я

Його знайду!

Я всю землю обійду,

На край світу я піду, –

Та Валеру, та Валеру

Я знайду,

знайду,

знайду!

Глечик зітхнув:

– Хоч і страшно.

РОЗДІЛ ВОСЬМИЙ,

в якому Глечик мандрує у Зландію і по дорозі дещо згадує.

Отак, співаючи, бадьоро крокував Глечик літом. Терентій стрибав попереду, вказуючи шлях.

Вони вийшли на якусь галявину, і Терентій шптом спинився, розпачливо озираючись.

Посеред галявини чорнів великий вигорілий круг – залишки вогнища. А навколо валялися порожні консервні бляшанки, биті пляшки з-під пепсі-коли та лимонаду, уривки газет, подерті поліетиленові кульки та інше сміття.

Край галявини похилило свою буйну голову поламане деревце горобини.

У Васі стислося серце.

Він згадав інше деревце. Берізку. Вона росла їїп узліссі неподалік від тролейбусної зупинки. Якось після школи вони – Валера, Ігор Горенко, Вітя Кулачковський, Стьопа Балабайченко і він, Вася, йшли мимо.

Підійшовши до берізки, Ігор Горенко схопився рукою за гілку, смикнув і зламав її.

Валера, ні слова не кажучи, схопився рукою за другу гілку, теж смикнув і теж зламав. Ігор Горенко не любив пасти задніх, тож підскочив і зламав ще одну гілку.

– А я цю зламаю! – сказав Валера і зламав.

– А я цю! – вигукнув Ігор.

– А цю ти не зламаєш! – сказав Валера.

– А от і зламаю!..

Вітя Кулачковський і Стьопа Балабайченко нервово хихикали, дивлячись на це дурне змагання. Ігор Горенко був найбільший розбіяка у класі, до всіх ліз битися і всі його боялися. Крім Валери.

Глечикові було шкода берізки, і він хотів був сказати хлопцям, щоб не робили цього. Але не встиг. Бо до тролейбусної зупинки підійшла якась тьотя і так гримнула на Ігоря та Валеру, що вони всі вп'ятьох дременули геть, аж залопотіло… І тепер…

– Невже це люди зробили? – вражено мовив Терентій, дивлячись на зламану горобину, на чорний вигорілий круг, на сміття навколо нього.

Васі раптом стало соромно перед сонячним зайчиком за людей.

– То… то вража сила! – несподівано сказав він. Хоча й розумів, що зробили все це звичайнісінькі туристи. Може, навіть старшокласники з їхньої школи, які часто ходили в цей ліс. Терентій нічого не відповів, вони проминули галявину й рушили далі.

Довго ще йшли лісом, аж поки не вийшли на берег річки.

Сонячний зайчик подивився на річку, зітхнув і мовчки похитав головою. Та й було чого і зітхати, і головою хитати. З води стирчали брудні іржаві залізяки. А край берега валялися викинуті хвилями купи мотлоху: подерте взуття, ганчір'я, черепки тощо. Та й сама вода була каламутна, пінява – не вода, а помиї. І тієї, з дозволу сказати, води було небагато – текла вона повільно, мляво, застоювалась у брудних калюжах.

Якось водила їхній четвертий "Б" Катерина Степанівна до річки на урок природи. І вже важко сказати, хто перший – чи то Ігор Горенко, чи Валера, чи, може, навіть Боря Бородянський, а то й Стьопа Балабайченко,— але хтось із хлопців перший кинув у річку знайдений на березі старий напівзотлілий черевик. І почали хлопці кидати в річку все, що тільки під руку попадалося: недогризки яблук, поламані коліщатка, консервні бляшанки… Цікаво ж: бульк! – і нема!.. Бульк! – і нема!..

Як побачила це Катерина Степанівна, як розсердилася!

– Ви що це робите?! Як вам не соромно! Хіба можна кидати в річку різний непотріб? Хіба можна засмічувати річку?! Ми ж із неї воду п'ємо! Вмиваємося, обід варимо! Ви ж собі у борщ та суп брудний черевик не кидаєте? Празда?

Дуже гнівалася Катерина Степанівна, аж зблідла. І ще одного разу говорила вона про річку. Це коли хлопці у туалеті водою чвиркалися. Усі тоді прийшли на урок мокрі як хлющі.

– Коли всі так воду берегтимуть, вода з річок повитікає і річки попересихають. Що тоді робити будемо?

Вася не розумів, чого вчителька так гнівається, чого так хвилюється? Он скільки в річках тієї води! На всіх вистачить!

А оце зараз глянув і жахнувся: таки правда, з такої річки хіба нап'єшся? Отруїтися можна.

– Нам на той берег треба, – сказав Терентій. – Ти плавати вмієш?

– Трохи вмію, – сказав Глечик, – але… Так йому не хотілося лізти у ту багнюку! Сонячний зайчик зрозумів це.

– Пожди, я пошукаю броду.

Забігав туди-сюди, легко ковзаючи по поверхні води, і нарешті загукав:

– Є! Знайшов!

Знявши одяг, з огидою занурюючись у бруднющу воду по пояс, перебрів Вася річку. Уже виходячи на берег, ногу об консервну бляшанку порізав. Глянув, і здалося йому, що це та сама бляшанка з-під салаки в томаті, яку він отоді під час уроку на природі власноручно кинув у річку.

Зітхнув Вася.

Пішли вони далі.

Почалися гори, з ущелинами і проваллями, із стрімкими прямовисними скелями. Дряпаючи руки, збиваючи у кров коліна, дерся Глечик по тих скелях. Але не скаржився. Тільки думав:

"Мені що – звичайні людські труднощі. А от як там Валера? Як його там вража сила катує?.. Хоч би живого-здорового побачити… І ото треба було за їжаком у ліс іти! От біда!.. Сиділи б зараз перед телевізором, передачу цікаву дивилися – мультик, детектив захоплюючий абощо…"

Але того, що вже трапилося, назад не повернеш. Це тобі не в шашки грати ("Можна, я не так піду?"). Це – життя!..

Довго й важко долав Глечик скелясті гори.

Та нарешті вони з Терентієм спустилися у долину і підійшли до густого дрімучого лісу.

– Ну от і прийшли. Тепер прямо. Не звертай нікуди. Отам у лісі і лежить Зландія, – сказав сонячний зайчик. – Далі я вже тебе не поведу. Бо тобі треба ховати чарівне дзеркальце, щоб вража сила його відразу не одібрала. Прощай, Васю, до зустрічі! Хай тобі щастить!

– Прощай, Терентію! Спасибі тобі! – зітхнув Глечик. Він сховав дзеркальце під обгортку, і Терентій умить зник. Бо, як ви знаєте, без дзеркальця сонячних зайчиків не буває. І одразу стало Глечикові й сумно, й моторошно. Одне діло, коли під час небезпеки ти з кимось удвох. Зовсім інше – залишитися на самоті.

Та іншого виходу не було.

РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТИЙ,

в якому дія відбувається вже у Зландії. Балерин портфель. От він який – пан Морок!

Зайшов Глечик у ліс. І здалося йому, що це той самий ліс. І дерева такі самі, і галявини. Онде навіть великий трухлявий пень, біля якого вони з Валерою розлучилися. Але то, мабуть, тільки здалося.

Вийшов Глечик на велику галявину. Бачить – паркан високий, ворота величезні, а над ними напис кривулястими літерами "Зландія".

Закалатало Глечикове серце.

Прийшов!

Що ж чекає його за тими ворітьми, за тим парканом?

Поправив Вася окуляри, а за плечима ранець-портфель, в якому лежало під обгорткою "Математики" чарівне дзеркальце. Задумався.

Треба придивитися, розвідати нишком, що і як. Дірку в паркані відшукати. Нема у світі такого паркана, в якому не можна було б десь дошку відхилити, щоб худенький четвертокласник проліз.

Крадеться Вася Глечик попід парканом, придивляється, прислухається.

Тихо за парканом. Жодного звуку. Нема нікого, чи що?

Захопився Вася – трохи у величезну яму для сміття не впав. На самісінькому краєчку спинився.

Дивиться – а серед сміття різного учнівські портфелі валяються. І зверху, просто у Васі під ногами – знайомий до болю портфель. З крокодилом Геною на кришці, з подряпиною під замком, з довгастою масною плямою (у мастило вгнався, коли з гірки з'їжджали!). Балерин!

Сумнівів більше не було!

Тут Валера! Тут, у Зландії!

Як же його знайти! Як визволити?

Думав Вася спершу скочити в яму, взяти Балерин портфель, та потім передумав: а що як не вибереться звідти?.. Не для того він у Зландію прийшов, щоб у ямі для сміття сидіти. І не портфель, а Валера йому потрібен.

Пішов Глечик далі попід парканом. І знайшов-таки нарешті дошку, яку можна було відхилити. І відхилив, і проліз. І от він уже у Зландії.

Великі темні ялиці з волохатими вітами оточили галявину.

А посеред галявини хатки. Одна на курячих ніжках і на дверях табличка "Баба Яга. Дзвонити 1 раз". Біля неї реактивна ступа стоїть, і до стіни здоровенницька летюча мітла прихилена.

Друга хатка залізна, закіптюжена, з довгою бляшаною трубою, як той самовар. Біля хатки великий щит з вогнегасниками, відрами та іншим протипожежним реманентом. На дверях табличка "Змій Горинич. Стукати голосніше".

Третя хатка цегляна, з маленькими заґратованими віконцями. Біля неї – шведська стінка, гімнастичний кінь, турнік, гирі, штанга на помості та інший спортінвентар. На стінах яскраві плакати розклеєні: "Фізкультура – запорука безсмертя!". "Хочеш жити вічно – роби зарядку!", "Той, у кого дужі м'язи, неприступний для зарази" і таке інше.

На дверях табличка "Кощій Безсмертний. Не турбувати!" І ніде жодної живої душі. Тихо. Порожньо.

"Мабуть, ще дзеркальце на трасі шукають. Треба цим скористатися. Пошукати Валеру. Де він тут у них замкнутий?.. Якщо живий ще…" – і від цієї думки Глечик аж похолов. Та відразу ту думку одігнав: "Живий! Живий! Живий! Не до Валери їм. Раз навіть мене не зачепили, то й Валерою ніколи їм займатися зараз. Дзеркальце шукають".

Скрадаючись, обстежив Глечик усі хатки. Всюди дивився: і у вікна, і під ґанки, і у ступу навіть зазирнув. Ніде Валериних слідів не виявив. І раптом… Раптом він почув чийсь голос. Голос лунав із-під землі.

Вася зіщулився, втягнув голову в плечі, прислухався.

Хтось під землею співав:

Зроблений із темної

Темряви підземної

Тіла я не маю –

Та всіх перемагаю!

Морок я і, як захочу,

Будь-кого я заморочу,

Заморочу, заморочу,

Як захочу!

Чарівним даром володію,

Всіх підкоряти я умію.

Мої всевладні чари –

Страшні нічні кошмари.

Ах-ах! Ах-ах!

Усіма керує страх.

Ах-ах! Ах-ах!

Найсильніший в світі страх!

То співав пан Морок. І хоч Вася тремтів од страху, пан Морок помилявся – не страх найсильніший у світі. Цікавість дужча за страх. І ота всевладна всемогутня цікавість штовхала Васю вперед, туди, звідки линула пісня. А пісня линула з низенької погребні, що виднілася за хаткою на курячих ніжках.

Глечик обережно підповз до погребні і зазирнув у вузеньке віконце. Спершу він нічого не побачив. Та коли очі звикли до темряви, розгледів величезний підземний склепінчастий зал, посеред якого стояв довгий стіл. На тому столі горіла синім полум'ям маленька свічечка. І у примарному світлі тієї свічечки вирізнялася зловісна постать у чорному плащі з каптуром. Пан Морок сидів за столом на троні з високою спинкою і, перебираючи струни чорної гітари, співав.

Закінчив співати, відклав гітару, взяв зі столу невеличкий прямокутний предмет, підніс до рота і заговорив:

– Алло! Алло! Тринадцятий! Алло! Викликаю тринадцятого! Алло!.. Тьху!.. Знову чарифон заїло!.. От техніка! Казкова називається! Алло! Алло! Тринадцятий!..

Та враз під склепінням залу почулося поспішливе, захекане:

– Тринадцятий слухає! Тринадцятий слухає!

– Агент Страху Бабай! Чого мовчите? Чого не доповідаєте? Алло?

– Пробачте, Ваша Темність! Не доповідаю, бо… Нема чого доповідати. Шукаємо з усіх сил. Очі повилазили, але дзеркальця не бачимо ніде.

– Агент Страху Бабай! – вкрадливо сказав пан Морок. – Дорогий мій! Любесенький! Ріднесенький! Вас давно не мучили кошмари?.. Ви забули, що це таке?

– Ваша Темність! Не треба! Благаю! Я все роблю! Вони лазять навкарачках по всій трасі, переглядають кожен сантиметр. Ми все робимо! Все…

– Дорогий мій! Продовжуйте!.. Але ж ви розумієте… – голос пана Морока був такий лагідний, такий співчутливий, навіть не вірилося, що це говорить страшний Начальник Канцелярії Нічних Кошмарів. – Ви розумієте, дзеркальце треба знайти обов'язково! Інакше всім нам, вірніше всім вам, загрожує смертельна небезпека. І пам'ятайте – ще раз нагадую! – коли знайдете дзеркальце, ні в якому разі не зазирайте в нього, не дивіться! Ніхто! Ні в якому разі! Це смертельно небезпечно. Одразу загорнути у чарівну кошмарлю і швиденько нести в печеру "Тридцять три лиха".

– Пам'ятаю, Ваша Темність! Всі проінструктовані, Все буде зроблено у світлі ваших вказівок. Тобто, пробачте, не у світлі, а у темряві ваших вказівок. Пробачте!..

– Пробачаю. Чекаю. Виконуйте. Відбій! – Пан Морок поклав чарифон на стіл і підвівся з трону.

Глечик відсахнувся од віконця.

РОЗДІЛ ДЕСЯТИЙ,

в якому Вася зазирає у печеру "Тридцять три лиха", спершу ховається, а потім виходить назустріч небезпеці.

"Ага, – думав Глечик, причаївшись біля погребні, – значить, дзеркальця вони бояться. Воно для них смертельно небезпечне. Тому силою відбирати його вони не будуть. Домагатимуться, щоб я добровільно віддав. Адзуськи! Головне мені тепер Валеру знайти і вирвати звідси. Пан Морок під землею, Бабай з вражою силою десь на трасі. Отже, можна, поки їх нема, гарненько пошукати". І Вася кинувся нишпорити по всіх кутках. Він весь час сторожко озирався, боячись потрапити на очі якомусь темнику-таємнику. Але чи та боязка ледача агентура десь ховалася, чи її взагалі у самій Зландії не було, Вася так нікого й не побачив. Але й Валери не знайшов теж.

З одного краю галявини височів пагорб, і біля його підніжжя Глечик побачив великі іржаві залізні двері, що вели під землю. На дверях висіла табличка: "Печера "Тридцять три лиха". Вхід заборонено".

Як ви знаєте, туди, куди вхід заборонено, найдужче хочеться зазирнути.

Вася нахилився до шпарки для ключа й зазирнув. І здригнувся від того, що побачив. Печера просто кишіла жахливими потворами. А посеред печери на стільці сиділа і спокійно читала якусь книжку при тьмяному світлі маленької синьої свічечки Незнайомка. Потвори весь час кидалися на неї, але, наблизившись, одразу падали до її ніг і лякливо відповзали. По їхній поведінці Вася зрозумів, що страшні потвори у печері – то хвороби. Онде Ангіна з перев'язаним горлом, оно Свинка із свинячою головою, ото чхає і раз у раз витирає носа Грип, а там кашляє-заходиться Кашлюк…

Пан Морок, як бачите, і печеру "Тридцять три лиха" відновив, і хвороби заново порозводив.

Синя свічечка горіла тільки біля Незнайомки, а далі всю печеру поглинала страшна, сповнена потворами рухлива темрява.

"Невже й Валера там? – з жахом подумав Вася.— Лежить, знеможений хворобами, і навіть голову підвести не в силі. Але чого Незнайомка така спокійна? Невже вона може читати книжку, коли поряд лежить хворий Валера? Треба постукати, гукнути її".

Але ні постукати, ні гукнути Вася не встиг.

Бо в цю мить заскреготали, розчиняючись, іржаві ворота Зландії, і на галявину в'їхав старий облуплений тролейбус з вибитими вікнами.

Вася ледве встиг сховатися в кущах.

З тролейбуса вийшов лютий роздратований Бабай, а за ним зморені і сердиті Змій Горинич, Баба Яга і Кощій Безсмертний.

– Вихід один,— похмуро сказав Бабай. – Тортури! Поки не признається, де дзеркальце.

– Так! Тортури! – закивала головою Баба Яга.

– Тортури! Ху! – погодився Змій Горинич.

– Нічого не поробиш – тортури! – розвівши руками, зітхнув Кощій Безсмертний.

– Чур, я перша!.. Чур! Я перша товчу її у ступі. Цюк-цюк-цюк!.. Усі кісточки на пісочок!

– Ні-ні! Я перший! Ви, Бабо, завжди вперед лізете. Ху! – роздратовано сказав Змій Горинич.

– Бо я – дама!

– Ху! – зневажливо хукнув Змій Горинич. – Жаль, що в нас у Зландії дзеркала заборонені. Подивилася б на себе. Дама? Страховидло! Ху!

– А ти, ти, ти – гад повзучий! Тьху! Тьху на тебе!

– Не лайтеся! Я її спершу у казані зварю. Буль-буль-буль! Хе-хе-хе! – Кощій Безсмертний потер руки.

– Ні-ні! Я сказав! Я її – ху! – спопелю. А тоді вже робіть, що хочете.

– Ну добре, добре. Досить! Набридло! – скривився Бабай. – Кинемо жеребок. Кому випаде, той буде перший. По-чесному. Ходімо! І вони рушили до печери "Тридцять три лиха".

Вася затаївся у кущах.

Що робити? Зараз вони почнуть мучити й катувати Незнайомку, домагаючись, щоб вона сказала, де дзеркальце.

А дзеркальце ж у нього! І він – що? – лежатиме тут у кущах і спокійно слухатиме, як буде кричати від болю Незнайомка?

Ні! Не може він цього допустити! І, не думаючи про те, що буде далі, Глечик вискочив із схованки.

– Не чіпайте! Не чіпайте її! – загукав одчайдушно.

Вони так здивувалися, що аж поприсідали, ї так і застигли, присівши.

– Га?

– Що?

– Ху!

– Тю!

Перший отямився Бабай:

– Ти?! Сам прийшов у Зландію?! Такого ще не було! За всю історію цієї країни.

– Ти що – здурів?! Ху! – вражено хукнув Змій Горинич.

– Це ж треба! – знизав плечима Кощій Безсмертний.

А Баба Яга тільки носом здивовано свиснула. Глечик нарешті зібрався з духом і випалив:

– Одпустіть мого друга Валеру!.. Чуєте?.. Вони перезирнулися.

– Якого Валеру? – розвів руками Бабай. – Звідки ти взяв, що він у нас?

– У вас! Я бачив його портфель у ямі! Вони знову перезирнулися.

– Це ж треба!..— сказав Кощій Безсмертний винувато.

Бабай так люто блиснув очима на нього, що здалося – на галявині спалахнув вогонь.

– А-а, – наче згадав Кощій Безмертний. – Я ж той портфель у лісі знайшов. Правда!

– Неправда! – вигукнув Вася.

– Ти як з нами розмовляєш?! – гримнув на нього Бабай. – Ти куди прийшов? Ти що собі дозволяєш? Тут тобі не середня школа, де можна ходити на голові!

– Я ж тебе зараз тільки – ху! – і від тебе жменька попелу на землі залишиться. – Змій Горинич, опустивши вниз руку, показав, яка жменька попелу залишиться від Васі.

– А я тебе у ступі тільки – цюк! цюк! цюк! – і всі твої кісточки – на пісочок! – Баба Яга радісно потерла руки.

Лише Кощій промовчав, і Вася ще більше впевнився, що, мабуть, Безсмертний у всьому й винен. Валеру схопив, очевидячки, він. І необережно залишив речовий доказ – портфель. Тому Бабай так блимав на Кощія. І тут раптом з-під землі почувся глухий зловісний голос пана Морока:

– Гей! Що там робиться у вас нагорі?.. Що за галас? Чому не доповідаєте?!

РОЗДІЛ ОДИНАДЦЯТИЙ,

в якому Бабай умовляє Глечика. Несподівана пропозиція. Глечик погоджується.

Бабай поспішливо вихопив з кишені чарифон і, запинаючись, загукав:

– Ваша Темність!.. Пробачте!.. Не встиг!.. Не встиг!.. Тут така річ... розумієте… повернувшися з траси… ми виявили… що… на території Зландії… одним словом… порушник кордону!.. Ні-ні! Відомий!.. Вася Глечик з четвертого "Б" класу… Ні!.. Але… краще я вам особисто… не чарифонна розмова… Біжу!

Бабай підбіг до погребні, тупнув тричі ногою і раптом провалився під землю.

"Мабуть, там у них швидкісний ліфт", – подумав Глечик.

– Слухай! – раптом сказав Васі Кощій Безсмертний. – Тікай! Тікай, поки не пізно!

– Не для того я сюди прийшов, щоб тікати! – сказав Вася. – Одпустіть Валеру, і ми разом утечемо.

– От дурненький! – сказала Баба Яга. – Та ти хоч розумієш, куди ти потрапив? Це ж Злан-дія! Злан-ді-я! Не Добряндія? Розумієш?

– Добровільно сюди ніхто ще не приходив. Ху! – пояснив Змій Горинич. – Ти перший! – І, мабуть, останній, – похитала головою Баба Яга.

– Тікай, від щирого серця раджу! – став благати Кощій Безсмертний. – Тікай, поки цілий!.. Потім пізно буде.

– Ні! – вперто заявив Глечик. – Валеру я тут не покину! Або вдвох, або… Валеро! – раптом закричав він щосили. – Валеро! Держись! Я тут! Я прийшов тебе врятувати! Чуєш? Тримайся! Держись! Валеро!

У вражої сили на якийсь час навіть мову одібрало від подиву.

– Та цить! Ху! Розкричався! – опам'ятався нарешті Змій Горинич.

– Це тобі не у школі на уроці малювання. У нас не можна кричати! – сказала Баба Яга. Але Вася не слухав.

– Валеро! – кричав він. – Валеро! Де ти? Озовися! Це я! Твій друг Вася Глечик! Я врятую тебе! Валеро! Це я – Глечик.

– Це ж треба! – розгублено озирнувся на всі боки Кощій Безсмертний. – Та замовкни!.. І тікай швидше! Тікай!

– Ні! І не просіть навіть! – зціпивши зуби, відмовлявся Вася.

– Побачимо, як ти нас проситимеш зараз! Ху! Чого ми з ним панькаємося? – роздратовано гарикнув Змій Горинич. – І справді! – підхопила Баба Яга. – Хто він такий, щоб оце так з нами зухвало розмовляти? От зараз я його у ступі тихесенько – цюк! цюк! цюк!..

– Ні-ні! Знову ви, Бабо, уперед лізете! Я його трошечки спопелю, а тоді вже… – Змій Горинич не договорив, бо несподівано з-під землі біля погребні вигулькнув Бабай.

Він був серйозний і заклопотаний. Жестом підкликав до себе вражу силу. І Вася почув, як Бабай тихо їм сказав:

– Увага і послух!.. Дзеркальце в нього! Всім розійтися по хатах! Я мушу з ним поговорити на самоті. І Змій Горинич, Баба Яга та Кощій Безсмертний швиденько розбіглися й позамикалися у своїх хатках.

А Бабай з привітною усмішкою підійшов до Васі.

– Я ж тобі казав, що ми ще зустрінемось. От і зустрілися. Ти мені подобаєшся. Хороший ти хлопець. І я радий, що чарівне дзеркальце потрапило саме до тебе, а не до когось іншого…

– Нема… нема в мене ніякого дзеркальця, – заскочений зненацька, пробурмотів Глечик.

– Ну нащо ти оце говориш? – спокійно сказав Бабай. – Нащо тільки час витрачаєш?.. Ти, друже, недооцінюєш нашого Шефа Його Темність пана Морока. Ех! Яка це голова!.. Усім головам на світі голова! Усе він

знає, все розуміє, все може пояснити, розтлумачити, навіть передбачити…

– Нема в мене дзеркальця, – вперто повторив Глечик.

– Якби не було в тебе дзеркальця, ти б нізащо в світі не прийшов сам у Зландію. Дурненький! Це ж тільки метелик летить на вогонь і згорає. А ти ж не метелик. Ти – людина!.. А люди – найрозумніші на землі істоти. Принаймні так вони вважають… Хе-хе-хе!.. Якби не наша країна, може б, так воно й було. Але… От ти, мабуть, вважаєш, що коли Зландія, то всі тут обов'язково злі й погані. Правда?

– А що? Добрі? – буркнув Вася. – Зландія ж. Не Добряндія. Самі кажете.

– А от якраз і не так… Це просто назва… Як, приміром, Зеландія, тільки скорочено – Зландія. І все. А мешкать у нас звичайні нормальні жителі.. Кожен займається своєю справою… А взагалі, що таке добрий, злий – не так просто пояснити… От скажи, будь ласка, коли в тебе є цукерка, ти ж її хочеш з'їсти, правда? Тільки чесно. Хочеш же з'їсти?

– Ну, мабуть… – непевно сказав Вася. – А що – не можна?

– Та чому? Можна. Звичайно… А вихователька у дитсадку що тобі говорила? "Віддай! Поділись! Не будь скупий!" І ти, дурний, віддавав, ковтаючи сльозу. А той, кому ти віддавав, твою цукерку їв і облизувався. То де ж правда? Чи не краще самому з'їсти й облизатися? А той нехай сльозу собі ковтає. Подумай тільки! Якщо ти оддаси цукерку, то будеш незадоволений, і того, кому віддав, не любитимеш. Правда? Правда. А якщо сам її з'їси, будеш задоволений, добрий і ще тому, хто сльозу ковтає, співчуватимеш. То що таке добрий, а що таке злий? Виходить, щоб бути добрим, треба самому їсти цукерки і не слухати вихователька. Я так у дитсадку й робив. Бо розумний був. Порозумному треба все

робити. По-розумному, а не по-дурному. От зараз тобі що треба? Тобі треба, щоб ми твого Валеру відпустили. Правда?

– Правда, – сказав Глечик.

– А нам що треба? Нам треба, щоб ти віддав нам дзеркальце. Добровільно. То хіба не можна домовитися: ти віддаєш нам дзеркальце, а ми тобі твого Валеру?..

Вася розгубився. Цього він не чекав.

– А… а ви точно Валеру оддасте? Не обдурите? – недовірливо спитав Вася.

– Не обдуримо. Оддамо. Чесне бабайське!.. А щоб ти не сумнівався, домовимося так: спершу ми тобі приводимо твого Валеру, а вже тоді ти віддаєш нам дзеркальце. Згода?

Вася зовсім розгубився. Невже Бабай правду каже? А як інакше виручити друга? Коли він і не відгукується, і не видно його ніде…

– Ну… якщо так… я… я згоден, – сказав нарешті Глечик.

– Тільки дай чесне слово! Поклянися!..

"Видно, їм дуже потрібне дзеркальце, раз вони Валеру за нього відпускають. І безвихідь у них – треба їм, щоб я тільки добровільно дзер кальце віддав. Та й у мене виходу нема. Казала Незнайомка, що дзеркальце мені у пригоді стане. От і стало. Треба ж Валеру виручати". – І Вася сказав:

– Ну… Чесне слово!.. Клянусь!.. Давайте Валеру!.. І Незнайомку!

– А про Незнайомку ми не домовлялись!.. Хоча… Коли ти оддаси нам дзеркальце, Незнайомка буде вже непотрібна. Ми її самі відпустимо. Згода!

– Чесне слово?

– Чесне бабайське! Значить, так: ми тобі приводимо Валеру, ти нам оддаєш дзеркальце, а тоді ми випускаємо Незнайомку. Домовились?

– Домовились, – кивнув Глечик. – Давайте Валеру!

Бабай підійшов до будиночка Кощія Безсмертного і постукав у двері. Клацнув замок, двері прочинились, і визирнув Кощій Безсмертний.

Бабай сказав йому щось на вухо.

– А… а можна? – здивовано перепитав Кощій.

– Навіть треба! З Шефом усе погоджено!

– Ну тоді… – Кощій зітхнув.

– Залишаю вас удвох. Іду у підземну крамницю "Чарівниця". Там сьогодні щось новеньке одержали. – Бабай підійшов до погребні, тричі тупнув ногою і провалився під землю.

РОЗДІЛ ДВАНАДЦЯТИЙ,

в якому відбувається несподіванка, що її не чекали ні Вася, ні ми з вами.

– Так що таке? – спитав Кощій Безсмертний, підходячи до Васі.

– Валеру давайте! Швидше! Ми ж домовились.

– Невже тобі так потрібен той Валера, що ти галас підняв, про все на світі забув?

– Потрібен!

– Невже варто через нього ризикувати, наражатися на небезпеку?

– Варто!

– А як же мама, сестра, тьотя?

Згадка про рідних боляче вразила Васю.

– Що ви мені серце краєте?.. Приводьте швидше Валеру! – закричав він.

Та Кощій Безсмертний не поспішав. – І не страшно тобі?.. Невже не боїшся! – Кощій Безсмертний говорив дуже співчутливо…

– Якщо чесно… боюсь, звичайно, – зітхнув Глечик. – А що зробиш, коли іншого виходу нема? Треба ж друга виручати…

– Ніколи б не подумав, що ти на таке здатний, – і собі зітхнув Кощій Безсмертний. – Боягуз, вареник, редиска, а бач… Прости, Васю!..

– Що? – не зрозумів Глечик.

– Прости, кажу, вибач, що я про тебе так думав…

– Що-що? – ніяк не міг второпати Вася.

– Невже ж я так змінився, що ти мене досі не впізнав?

– Що-о?

– Це ж я – Валера!

– Що-о-о?! – Глечик поправив на носі окуляри і зміряв Кощія поглядом з ніг до голови.

– Не віриш? Я! Чесне слово!

– Не робіть з мене дурня! Що ви мені голову морочите? Що ви мене дурите, як маленького? Де ви бачили дорослого вусатого четвертокласника? Думаєте, я вам під ці вигадки дзеркальце віддам? Дзуськи!

– Не вигадки це, – знову зітхнув Кощій. – Можеш перевірити. От задавай мені будь-які питання. Питай мене про те, що можемо знати тільки ми з тобою. От питай!

Вася знову поправив окуляри і пильно глянув на Кощія Безсмертного:

– Ну… Ну от про що ми говорили, коли нас із класу вигнали?

– Про космічні польоти, як завжди.

– А точніше? Конкретніше. Про що?

– Про мою ключку хокейну замашну… Про те, що в ракеті, на жаль, у хокей грати не можна буде… Про м'яч футбольний. Що його взяти треба…

У Басі похололо в животі. Справді! Звідки Кощій про це знає? Може, катував Валеру, і Валера признався?

– А… а коли мій день народження?

– Двадцять сьомого вересня.

"Невже і про мій день народження допитував Кощій?"

– Коли ми розбили вікно у школі?

– Минулого понеділка.

– Як ми називаємо Балабайченка? – Карабас-Балабас.

– Де в мене на спині родимка?

– Під лівою лопаткою.

– Які цукерки я найбільше люблю?

– Козинаки.

Питаючи, Вася пильно-пильно вдивлявся у Кощія Безсмертного і з жахом помічав, що він справді схожий на Валеру, тільки на дорослого вусатого Валеру. І очі Балерині темно-карі, лукаво примружені, з отими іскристими бісиками. І губи, усміхаючись, так само трошечки кривить, і шрамик маленький над правою бровою (бебехнувся колись на ковзанці). І на всі запитання точно відповідає…

– Валера? – голос у Васі зірвався, захрип. – Невже це справді ти?!

– Я! Звичайно!.. Пізнав нарешті?

– Що ж з тобою зробилося, Валеро?! – в роті у Васі пересохло. – Як же ти став дорослим… Кощієм? Тебе присилували? Примусили?

– Ніхто мене не примушував. Я сам…

– Що-о?!

– Сам захотів.

– Як?!

РОЗДІЛ ТРИНАДЦЯТИЙ,

в якому Валера розповідає, що з ним сталося.

– Три дні тому, пам'ятаєш вигнала мене з класу Катерина Степанівна. За те, що я Віті Кулачковському за комір жука-рогача вкинув. Вийшов я, тиняюся по коридорах порожніх, безлюдних. Підійшов до сходів, які у підвал ведуть. Бачу, залізні двері підвалу незамкнені. Тільки я підійшов, вони – ррип!..— одчинилися, звідти рука вистромилася. І пальцем мені – хить-хить! – підійди, мовляв. Я думав,що то наш завгосп Іван Тарасович. Підійшов. А рука мене за комір – рраз! – і в підвал. Я навіть крикнути не встиг. Двері одразу – клац! – замкнулися. Темрява – хоч в око стрель.

– Здоров, Валеро! – чую голос, лагідний, привітний такий. – Не бійся. Ми – твої друзі. Лиха тобі не зичимо, тільки добра. Ти нам дуже подобаєшся. Гарний ти хлопець! Не те, що інші – вареники, пігмеї, редиски. Здорово ти того жука за комір Кулачковському вкинув. Молодець!.. І водою ти здорово бризкаєшся. А як вазон з другого поверху скинув! Сила! І кепочку Борі Бородянського у калюжу ловко швиргонув! Ха-ха-ха! Нам такі потрібні.

– А… х-то ви? – спромігся нарешті спитати я.

– Кажу ж – твої друзі. Та не лякайся, дурненький. Ми хочемо тобі допомогти. Ти ж мрієш полетіти у космос, на інші планети. Правда?

– Ну, мрію, – признався я.

– А одного ж людського життя для цього не вистачить. Правда?

– Правда, – кажу.

– Хочеш бути безсмертним?

– Безсмертним? – перепитую. – А хіба це можливо?

– Для таких, як ти, можливо.

– Ну, звичайно, хочу. Нема питань! Який би це дурень не хотів.

– Ну, тоді, вважай, що все гаразд.

– Що? Я уже безсмертний? – зрадів я.

– Ич! Який швидкий! Це ще заробити треба.

– А як? Що треба?

– Та нічого особливого. Іди до нас на роботу.

– Куди?

– У ВС.

– Яке ВС? У Військові Сили? В армію, чи що?

– Сили, але не військові. Вражі сили.

– У шпигуни,чи що? – похолов я. – В іноземну розвідку? Батьківщину зраджувати? Та ви що!

– У які шпигуни? Ніякої батьківщини не треба зраджувати. Це зовсім інше. По казковій лінії. Казки читаєш?

– Ну, читаю.

– Хто такі Баба Яга, Змій Горинич, Кощій Безсмертний – знаєш?

– Ну, знаю.

– Так от. До них у компанію. Якраз вакансія є. Вільна посада Кощія Безсмертного. Саме для тебе.

– Що?! Кощія?! – отетерів я.

– Безсмертного! – уточнив голос. – Та ти не переживай! То тільки у старих казках Кощій Безсмертний страшний, схожий на скелет. Тепер зовсім інше. Будеш звичайним собі чоловіком, – хочеш вусатим, хочеш бородатим, хочеш безвусим і безбородим.

– А робити що треба?

– А нічого не треба. Живи собі. Тільки жити доведеться не дома, звичайно.

– А де?

– Ну, ти й цікавий! Спершу згоду дай, а тоді будемо говорити далі. Та ти не квапся. Не поспішай. Обміркуй гарненько. Це справа серйозна. Не

на день, не на два – на все життя. Єдине що скажу: влада буде в тебе необмежена. Можливості невичерпні. Що хочеш мати, все матимеш. Подумай. Ми не кожному таке пропонуємо. І нікого не силуємо. Тільки за власним бажанням. Даємо тобі кілька днів на роздуми. Зваж усе, обміркуй. Щоб потім не просився відпустити. Бо назад вороття не буде. Зрозумів? – З-зрозумів, – кажу. – І ще – про розмову нашу нікому ні слова. Розкажеш – страшна тебе кара чекатиме. Зрозумів? – З-зрозумів, – кажу. І тільки я це сказав, та ж сама рука мене за комір – хап! – двері прочинилися, і я опинився на сходах.

Рука мені помахала з дверей і сховалася. А тут і дзвінок продзвенів… Три дні ходив я і думав.

Невже це хтось пожартував? Хтось із старшокласників? Володька Мамалиґа з дев'ятого "А", наприклад, – відомий на всю школу витівник. Або Алик Бамбаровський, капітан шкільного клубу веселих та винахідливих. Могли! То такі, що самого директора Ярослава Івановича розіграти не побояться.

А якщо насправді?..

Надто вже дорослий, не учнівський голос говорив зі мною. І хіба цікаво жартувати Мамализі чи Бамбаровському з четвертокласником? Що це їм дасть? Та ще це попередження, щоб мовчав. Ніхто ж про той розигриш і не дізнається! Коли б розігрували, то сказали б прийти кудись, щось зробити, щоб можна було посміятися… А так… Схоже, що не розигриш. Схоже, що насправді.

Погоджуватися чи ні?

З одного боку, звичайно, кидати школу й батьків одразу назавжди – якось воно…не той… А з другого боку – як у космос до інших планет летіти, то все одно рідних треба кидати назавжди. А ми ж з тобою саме про польоти мріяли.

Три дні я ходив і думав. І тоді, як пішли ми з тобою у ліс їжака ловити, — теж думав.

А коли ми посварилися і ти втік, лишився я сам. І раптом з кущів виходить Бабай, ти його тепер знаєш.

– Здоров, Валеро! – я його голос одразу впізнав. – Ну що, надумав?

Розгубився я, слова сказати не можу. А він:

– Ну, чого ти, дурненький? Чого боїшся? Тобі пропонують безсмертя, а ти ще вагаєшся. Та якби я комусь іншому запропонував, мені б тільки дякували. Бажаючі у цьому лісі не вмістилися б! – І голос у нього такий лагідний, привітний.

Уявив я собі раптом – лечу я, Безсмертний, у ракеті до інших планет. І прилітаю, зустрічаюся з інопланетянами. Розказую їм про життя на Землі. І репортаж про мою зустріч передають по інтербаченню. І на мене дивиться вся планета. І в усіх газетах світу мої величезні фотографії…

Подумав я востаннє, махнув рукою і сказав:

– Ну гаразд! Згоден!

– От і добре! – Бабай витяг з кишені пласкеньку пляшечку, одгвинтив кришку-стаканчик, налив з пляшечки і простягнув мені. – Пий!

– Що це? Для чого? – здивувався я.

– Ну ти ж розумієш, діти вражою силою не бувають. Для цього треба стати дорослим. Чекати, поки ти нормально виростеш, нам ніколи. А це – сік чарівної рослини-дорослини. Вип'єш – і одразу станеш дорослим. Яким хочеш бути – вусатим, бородатим чи безвусим і безбородим?

– Хай уже вусатим, – сказав я. – Мені вусаті подобаються: Микита Михалков, Михайло Боярський.

– Пий! – тицьнув мені в руки Бабай криш-ку-стаканчик. Я понюхав. Густа рідина пахла кавою.

Одважився, випив. Солоденьке і язик трошки пощипує. І одразу відчув – росту. Плечі розсуваются, земля вниз пішла, і під носом над верхньою губою лоскотно – вуса пробиваються. Штанці тріснули, на землю впали, сорочка – на шмаття, черевики теж…

А Бабай уже подає мені нове вбрання: спортивний костюм, кросовки.

Вдягнувся я, порваний свій дитячий одяг зібрав, тільки десь одного черевика не знайшов: коли вони на ногах моїх порепалися, я їх, струшуючи, позафутболював у кущі. Один знайшов, а другий ні.

Згорнув я свої речі, у ямку поклав, торішнім листям прикидав, – нащо речові докази лишати? Хай уже ніяких слідів не буде.

– Ну, а тепер поїхали до Шефа на затверд-лсєння. А там і до роботи! – сказав Бабай. Взяв мене за руку, тричі тупнув ногою, і ми з ним провалилися. Опинилися у закритій тісній кабіні і з шаленою швидкістю помчали під землею.

– Взагалі-то ми тролейбусом їздимо, але новобранці мають право один раз проїхатися на підземній ракеті пана Морока, – сказав Бабай.

Ну, а потім опинився я у підземному палаці пана Морока.

Спершу було страшнувато. Але пан Морок прийняв мене дуже привітно, довго розпитував, які в мене побажання, що я хочу мати з речей, пообіцяв добре забезпечити. Музика в нього в палаці гарна.

Записи наймодніші, найсучасніші. Пригощав мене смачнющими наїдками і напоями: ми таких зроду не бачили.

Одним словом, мені тут подобається. І я анітрохи не шкодую.

РОЗДІЛ ЧОТИРНАДЦЯТИЙ,

в якому Вася змушений віддати чарівне дзеркальце. Васю і Незнайомку виганяють з країни. Вража сила торжествує.

– Валеро! Що ж ти наробив?! Ех, Валеро, Валеро! – жахнувся Глечик, коли Кощій закінчив розповідати.

– Та ти що? Ти, мабуть, нічого не зрозумів! Все ж нормально! – весело всміхався Кощій Валера.

– Що – нормально? Де нормально? Це жах! Як ти не розумієш!

– Та це ти нічого не розумієш!.. До тебе просто ще не дійшло. Я ж – безсмертний, ніколи не вмру. Безсмертний! Розумієш?

– Але ти ж не просто Безсмертний! Ти ж Кощій Безсмертний! Вража сила!

– Ну то й що?! Подумаєш! Зате не вмру ніколи. І полечу до найдальших планет, і з інопланетянами побачусь, і назад повернусь…

– Валеро! Ну що ти говориш? За яку ціну купуєш ти собі те безсмертя?

– Ай! Не мороч голову. Думаєш, ти кращий? Хоч не придурюйся! Згадай лишень, як ми разом уроки зривали. І з класу нас Катерина Степанівна обох вигнала. Чи не так?

– Ну так то ж…

– А на фізкультурі з Борі Бородянського хто сміявся?

– Так усі ж сміялися…

– Правильно! Бо всі однакові!.. І взагалі, думаєш, я один тут такий? А Змій Горинич, думаєш, хто?

– Хто? – Ігор Горенко з нашого класу. – Ігор Горенко?! Та ти що?

– Те, що чуєш?.. А Баба Яга?

– Хто?

– Люська Бабенчук! От хто!

– Ябеда?! Якій ми бойкот оголосили?! Та вона ж у лікарні. У неї щось із ногою.

– От-от! З ногою! Костяна нога!

– Та ти що?! – У Басі просто голова йшла обертом.

– Отже тут усі свої. Слухай!.. А давай і ти приєднуйся!.. У мене з Бабаєм прекрасні стосунки! Я з ним поговорю. Думаю, він не відмовить. Ти йому, здається, сподобався. Якраз є вакансія. Дракона. Будеш дракон Вася. Три голови. Крила. І вогонь з рота. Як у Горинича. Навіть більше. Бо три форсунки. А? От буде здорово! Давай!

– Тю! Що ти таке говориш? Дракон Вася… Дурниця якась! Безглуздя!

– Відмовляєшся?

– Авжеж! Категорично!

– А-а.. "Мама, сестра, тьотя…" Ну, й дурень! Вася не встиг нічого відповісти, бо в цей час із-під землі вигулькнув Бабай.

– Ну що? Я бачу, все гаразд. Порозумілися?.. Що ж… Валеру я тобі привів, слова дотримав. Тепер – ти! Давай дзеркальце!

– Та я… він… ми… – розгубився Вася.

– Ти чесне слово давав? Давав! Клявся? Клявся! Які можуть бути розмови?

Лише тепер Вася зрозумів, як обдурив його Бабай.

– Ну ти ж у нас чесний, Васю, – всміхнувся Кощій Валера. – Давай! Тут у нас не жартують.

– Ех, Валеро, Валеро! – тільки й сказав Глечик. Зняв ранець-портфель, вийняв "Математику", простягнув Бабаю.

– Що ти мені даєш? – скривився Бабай. – Нащо мені "Математика"? Я її зроду не любив. Ти мені дзеркальце давай.

– Під обгортку зазирніть, – буркнув Вася. Бабай обережно, наче то був не підручник, а атомна бомба, взяв "Математику", помацав обгортку, потім дістав з кишені невеличкий прилад.

– Чарівний індикатор-дзеркальцешукатор, – сказав він Кощію Валері. – Щойно у підземній крамниці "Чарівниця" придбав. Останнє слово казкової техніки.

Він підніс прилад до книжки,й одразу на приладі замиготіла червона лампочка. – – Єсть! Єсть! Воно! Дзеркальце! Чарівне! – закричав Бабай. – Увага! Увага і послух! Тепер головне – не глянути ненароком. Тримай! – передав він підручник Кощію Валері. – Тримай, поки я дістану чарівну кошмарлю.

Кощій Валера з трепетом узяв "Математику", затиснув її у витянутій руці, одвернувши обличчя, а Бабай дістав з кишені шматок чорної марлі. Накинувши ту кошмарлю на підручник, Бабай уже під нею (так, як перезаряджають фото-касету, щоб плівка не засвітилася) вийняв з-під обгортки дзеркальце, кинув на землю підручник і швидко-швидко замотав дзеркальце у кошмарлю. І враз торжествуюче скинув догори руки і вигукнув:

– Ура-а! Перемога! Із своїх хаток повискакували Баба Яга і Змій Горинич. І всі вчотирьох вони радісно затанцювали.

– Ну все! Понесу покажу Шефові, а тоді – у печеру "Тридцять три лиха" під нагляд хвороб на вічне зберігання! – вигукнув Бабай.

– А мені можна з вами до Шефа? – прохально спитав Кощій Валера.— Я ж усе-таки брав активну участь в операції… – І я! І я! – підхопила Баба Яга. – І мені! Ху! Всі штани на колінах протер, шукаючи! – вигукнув Змій Горинич.

– Давайте! Усіх беру! Я добрий! То тільки дурні батьки лякають мною дітей. "Бабай! Бабай! Сиди тихо, а то прийде Бабай і забере тебе у мішок!" Яка дурниця! Не знають, що Бабай – то сама доброта, що він тільки й дба-бає, щоб усім було добре. Ходімо! Раз дзеркальце у нас, про всіх подба-баю! Будуть і нагороди і подяки. Ходімо!

"Ну все! Все пропало!" – з відчаєм подумав Вася. І в останню мить, як вони вже підійшли до погребні, вигукнув:

– А Незнайомка?! Ви ж обіцяли!

Бабай обернувся:

– А-а… Правильно! Я обіцяв. Забув. Ну що ж. Тепер Незнайомка нам не потрібна. Як занесемо у печеру дзеркальце, приведу її тобі.

Бабай тричі тупнув ногою, і вони провалилися крізь землю.

Вася лишився сам.— Розгублений, убитий горем.

"Що ж це робиться?! Що ж це відбувається у світі білому?! Люська Бабенчук – Баба Яга! Ігор Горенко – Змій Горинич! А Валера, ліпший друг мій Валера – Кощій Безсмертний!.. Жах який!.. А з мене хотіли Дракона Васю зробити. Три голови. І в усіх трьох – вогонь з рота! Брр!.. Й уві сні кошмарному не насниться!"

Минуло кілька хвилин. З залізним скреготом розчинилися іржаві двері печери "Тридцять три лиха", і, випхнувши поперед себе Незнайомку, вискочили Змій Горинич, Баба Яга і Кощій Валера. Всі мали на обличчях білі марлеві маски-пов'язки. Останнім вискочив Бабай. І одразу захлопнув двері, щоб не повилазили з печери хвороби.

– От тобі твоя Незнайомка! – геть обоє з нашої країни! – суворо гукнув Бабай (де й поділася його лагідність!). – Дякуйте, що ми вас узагалі відпустили!

– Що кісточок ваших у ступі не потовкли – цюк-цюк-цюк!.. – свиснула носом Баба Яга.

– Не спопелили вас! Ху! – хукнув Змій Горинич.

– У казані не зварили! Буль-буль-буль! – вищирився Кощій Валера.

– Просто у нас сьогодні свято. Не хочемо його псувати. Ідіть і не озирайтесь! – наказав Бабай, виштовхуючи Васю і Незнайомку за ворота.

Ворота із скреготом зачинилися. Гримнула важезна клямка.

РОЗДІЛ П'ЯТНАДЦЯТИЙ,

в якому наші герої знову повертаються у Зландію. Початок операції "Чарівне дзеркальце".

І от уже стоять Вася і Незнайомка за ворітьми у лісі.

– Пробачте,— опустив голову Вася. – Не вберіг я дзеркальце. Змушений був оддати.

– Не біда! Головне, що ти проніс його у Зландію. Молодець! Ти поводився, як справжній герой, – похвалила його Незнайомка.

– Та! – махнув рукою Глечик.— Який там герой!.. Ви подивіться, що робиться!.. На кого перетворилися мої однокласники, мій найкращий друг Валера. Це ж просто жах!

– Так! Я згодна з тобою. Це жахливо. Колись сонячні зайчики перемогли всю вражу силу, тільки для казок лишили по одній особі. А пан Морок із чарівного лабіринту втік і вирішив відновити всю оцю нечисть. Бачиш, заснував Зландію, розплідник усякого зла, тепер вербує нестійких дітей, зривщиків дисципліни та хуліганів і поповнює ними вражу силу.

– Жах!.. Що ж робити? Як же я додому піду? Що я Валериним батькам скажу, дідові Павлу Харитоновичу? Що? "Ваш син і онук перетворився на Кощія Безсмертного за власним бажанням!" Вони ж усі збожеволіють! Невже не можна вже нічого зробити? Якось вплинути на них?

– Можна. Для цього й треба було пронести у Зландію чарівне дзеркальце. Воно не тільки тому чарівне, що пускає чарівного сонячного зайчика: кожен, хто гляне у нього, ніби зазирне собі у душу. У нього відразу прокинеться совість. І зникнуть чари пана Морока, пропаде дія соку рослини-дорослини. І він перестане бути вражою силою, знову повернеться у дитинство. Пан Морок знає про це і тому вперто полював за дзеркальцем. Тому він суворо заборонив зазирати у дзеркальце, вигадавши, буцімто це смертельно небезпечно. Та для самого пана Морока це справді небезпечно, бо сонячні зайчики – смертельні вороги пана Морока, зробленого з темряви.

– То що ж робити? Як примусити моїх однокласників і мого друга Валеру глянути у дзеркальце?

– От над цим давай подумаємо… Перш за їсє треба повернутися у Зландію.

– Вони ж не пустять, вони ж розгніваються… цюк-цюк-цюк!.. Ху!.. Буль-буль-буль!..

– По-моєму, якщо не помиляюсь, тобі пропонували перетворитися на дракона Васю?

– А… звідки ви знаєте?

– Ну… все-таки я таємнича Незнайомка. Мумять у мене бути свої секрети… – Незнайомка агадково усміхнулася.

– Ну… пропонував… Валера…

– То, може, варто погодитися…

– Що?! Стати драконом?! Три голови і в усіх огонь з рота?! Ні! Не хочу!

– Ну як не хочеш, то й не станеш. Перетвоення можливе тільки за власним бажанням. Але вдати, наче ти погодився, можеш. І тим часом примусити їх зазирнути у дзеркальце. Сказати, що, мовляв, той, хто у дзеркальце зазирне – стане наймогутнішим, найдужчим, найнепереможнішим. Тому, мовляв, пан Морок і не оче, щоб хтось зазирав. Владу втратити боїться.

– О! Це – ідея! Ви це зараз придумали? Незнайомка знов усміхнулася загадково.

– А хіба це має значення? То що – будемо?вертатися у Зландію? – І ви теж?

– А що ж – я тебе самого кину? Я весь час десь поблизу буду. Щоб на допомогу, як треба, прийти.

Вася одразу повеселішав. Що не кажіть, а зли хтось тебе підстраховує, завжди легше.

– От тільки як у Зландію пробратися? – задумливо мовила Незнайомка. – Ворота замкнені, паркан онде який високий…

– Ну, про це не турбуйтесь. Я ж туди пробрався! Думаєте, крізь ворота? Вони весь час замкнені. Через дірку в паркані. Тільки… – Вася почухав потилицю. – Чи пролізете ви?.. Ви ж усе-таки доросла.

– Ну, коли ти проліз, то й я пролізу, – впевнено сказала Незнайомка.

– Тоді – гайда!.. Тільки, мабуть, поповзом доведеться. Щоб не побачили ненароком.

– Поповзом – то й поповзом! – погодилася Незнайомка.

– А ваше довге плаття не порветься? Не заважатиме?

– Не хвилюйся!

Вася ліг у траву і поповз перший – дорогу вказувати. Незнайомка за ним. "Добре повзе, – подумав Вася, озирнувшися. – Як справжній хлопець! І не скажеш, що доросла тьотя та ще у довгому бальному платті".

Вони підповзли до того місця, де Вася пролазив. Вася одхилив дошку, проліз. Зачаївся у траві, чекає.

Дивиться – голова Незнайомки крізь дірк› просунулася, потім плечі. Раз! – і пролізла. І вже у траві біля Васі.

– Ну, ви молодець! – захоплено прошепотів Глечик. – Я й не думав, що пролізете. Все-таки доросла.

– А всі дорослі – колишні діти! – прошепотіла Незнайомка. – Їм навіть гратися іноді хочеться.

З галявини лунали музика і співи.

Скрадаючись попід кущами, Глечик і Незнайомка підповзли ближче.

Змій Горинич, Баба Яга і Кощій Валера витанцьовували, співаючи, а Бабай грав їм на акордеоні.

Змій Горинич танцював навприсядки і співав:

Я Горинич – дужий змій,

Зачіпать мене не смій!

Зачіпать мене не смій –

Бо я вогнедишний змій!

Ху-ху-ху! Ча-ча-ча!

Стережись Горинича!

Ху! Ху! Ху! Тру-лю-лю!

Кого хочеш спопелю!

Ху! Ху! Ху! Тру-лю-лю!

Баба Яга танцювала, накульгуючи і припадаючи на праву ногу:

А я Баба Яга –

Костяная нога!

Кого хочеш я провчу.

В ступі, в ступі розтовчу.

Наймиліший мені звук.

Цюк-цюк-цюк-цюк! Цюк-цюк-цюк!

А Кощій Валера танцював справжній брейк, виробляючи різні складні гімнастичні вправи. І співав:

Я Кощій Безсмертний,

Смерті не боюся.

І тому із ворогами

Я сміливо б'юся.

Раз-два! Три-чотири!

Тири-дири-нашатири!

Шура-бура-щебетура, –

Краща в світі – фізкультура!

Танцюючи, Змій Горинич і Кощій Валера зіштовхнулися лобами і одразу почали битися.

– Ху! – на тебе! – кричав Горинич.

– А я – Безсмертний! – випинав груди Кощій Валера.

Б'ючися, вони зачепили й Бабу Ягу. Вона заверещала, кидаючись у бійку.

Всі троє духопелили одне одного і галасували неймовірно.

Бабай спершу сміявся, потім це йому, мабуть, набридло і він гримнув:

– Все! Досить!

Змій Горинич, Баба Яга і Кощій Валера вмить припинили битися, наче ляльки, яких смикнули за мотузочку.

– Свято закінчено! Всі – по хатах! – крикнув Бабай,і знову ж таки всі дружно, ні слова не кажучи, розбіглися по своїх хатках.

"Бідний Валера! – подумав Глечик. – Той Бабай крутить ним, як хоче".

Бабай підійшов до погребні, тричі тупнув ногою і разом з акордеоном провалився під землю.

– Ну що… – прошепотів Глечик. – Піду, мабуть, до Валери… Проситися у дракони.

– Давай! – прошепотіла Незнайомка. – В разі чого – гукай! Прийду на допомогу.

Вася підвівся і пригинцем, короткими перебіжками гайнув до хатки Кощія. Все-таки треба було пильнувати, щоб Змій чи Баба Яга не перехопили його і не спопелили або не стовкли у ступі ще до того, як він встигне щось сказати.

Двері було замкнено.

Вася постукав.

– Хто там? – перелякано спитав Кощій Валера.

– Це я! Вася! Відчини! Я надумав! Хочу бути драконом!

– Що? – Двері відчинилися, і на порозі з'явився Кощій Валера.— Ти серйозно?

– Серйозно! А що?.. Вирішив бути з тобою до кінця… Та й як я тепер додому повернуся? Що я скажу твоїм батькам, брату, бабусі, дідові Павлу Харитоновичу? Та й у школі – хлопцям, Катерині Степанівні…

– Ну, Васько! Ну, молодець! Це ж здорово! – Кощій Валера аж підскакував.— Знову ми будемо разом. А то мені з ними, по правді сказати, нудно! Ух, тепер ми їм покажемо! Таке влаштуємо – будь здоров!

Краєм ока Вася побачив, що і в хатки на курячих ніжках, і в хатки Змія Горинича двері по-прочинялися – Змій і Баба Яга підслуховували. І Глечик, не дуже притишуючи голосу, щоб вони чули, сказав:

– Тільки знаєш, Валеро, якщо вже я стану драконом, то я хочу бути не просто рядовим поганеньким дракончиком, що яєчню на полум'ї з рота смажить та вчительці математики волосся обсмалює. Я хочу стати Всемогутнім Драконом номер один, найдужчим з усіх драконів на світі, наймогутнішим, найнепереможнішим з усієї вражої сили.

– Ну це ти вже загнув! – усміхнувся Кощій Валера. – Цього тобі досягти, не вдасться. І не дозволить тобі цього ніхто.

– А я дозволу й не питатиму. І досягти цього не дуже важко.

– Цікаво! Як же цього досягти?

– А це вже, вибач, мій секрет.

– А звідки той секрет тобі відомий?

– Раз кажу, значить, відомий.

– Не бреши!

– А я брехав коли-небудь?

– Взагалі-то ні… здається…

– То чого б це я зараз брехав?

– Ну тоді скажи.

– А ти ж мені про Бабая не сказав.

– Та мені ж заборонили! Під страхом лютої кари.

– А мене, може, за це теж по голівці не погладять.

– Ну скажи, ну!

– Чарівне дзеркальце…

– Що?

– Той, хто подивиться у чарівне дзеркальце, стане могутнім і непереможним.

– Та ти що! Навпаки! Той загине!

– Дурниці! То пан Морок навмисне каже, щоб ніхто з вас не зазирнув. Боїться, щоб його влада не похитнулася. Щоб ніхто не став могутнішим за нього. Тому він і полював за дзеркальцем, тому й помістив його у печері "Тридцять три лиха".

– Хто тобі це сказав?

– Незнайомка. Ще там, у лісі, коли дзеркальце мені давала.

– А вона його сама тобі дала?

– Аякже! Де б я його взяв? Бо я їй сподобався. "Вони все одно, – каже, – в мене дзеркальце одберуть. Так я тобі його секрет одкрию. А ти мене потім за це із Зландії вирятуєш…" І, як бачиш, вона на мене покладалася недаремно. Я її таки вирятував. Вона, мабуть, давно вже дома, у своїй Країні Сонячних Зайчиків.

– Ти диви!.. – Кощій Валера був вражений. – Невже ти такий розумний! От Глечик!

– А ти думав!.. – скромно опустив очі Вася. Та, опускаючи очі, він устиг помітити, як тої ж миті із своїх хаток прожогом вискочили Змій Горинич та Баба Яга. І зникли в кущах.

Кощій Валера цього не спостеріг.

РОЗДІЛ ШІСТНАДЦЯТИЙ,

в якому операція "Чарівне дзеркальце" триває. "Гей! Васько! Де ти!". Затемнення.

– Ну гаразд, – сказав Кощій Валера.– Давай ближче до діла! Перш за все я мушу побалакати з Бабаєм. Потім він мусить погодити твоє перетворення з паном Мороком. І лише після цього будемо тебе оформляти у дракони. Я не-знаю, який порядок, коли не вони пропонують, а ти сам… Здається, потрібна письмова заява, дві рекомендації представників вражої сили і, може, характеристика…

– Звідки? – спитав Вася. – Зі школи? Чи з будинкоуправління? Чи, може, з дитячої кімнати міліції?

– Не знаю! Не знаю! От поговорю з Бабаєм, про все дізнаюся, прийду і скажу. Побудь тут. Тільки пильнуй, щоб тебе ненароком наші однокласники не спопелили або не стовкли у ступі. Вони ж не в курсі. Так

що краще на очі їм не попадайся. Замкнися у мене в хаті й сиди. Наймогутніший і найнепереможніший! Ха!

– Добре, добре, – погодився Глечик. Кощій Валера підійшов до погребні, тричі тупнув ногою і провалився під землю.

Замикатися у хатинці Кощія Вася не став, хоч йому й кортіло подивитися, як живе його друг у Зландії.

Увагу Глечика привернули недобрі приглушені голоси, що лунали від печери "Тридцять три лиха". Він зрозумів, що то, мабуть, Змій Го-ринич та Баба Яга.

Сховавшись у траву, Глечик поповз до печери.

Він не помилився.

Біля входу в печеру вовтузилися Баба Яга і Змій Горинич.

Намагаючись одчинити двері, вони відштовхували одне одного і лаялися.

– От я скажу, скажу Шефові! Пусти! – шипіла Баба Яга.

– Хочеш, щоб наймогутнішою, найнепереможнішою Баба була?! Та ніколи в світі! Не допущу! Ху! Пусти! – шипів Змій Горинич.

Змій все-таки був дужчий. Він одштовхнув нарешті Бабу Ягу і першим увірвався до печери. За ким ускочила й Баба Яга.

Вася завмер.

Повірили!

Велика все-таки сила – таємниця, яку ти ненароком (саме ненароком) підслухав чи почув. Коли тобі хтось щось каже – це одне. Ти можеш думати, що тобі навмисне розказують, хочуть обдурити. А коли ти сам ненароком почув – зовсім інше…

Здорово вийшло!

Глечик навіть не сподівався.

Минуло всього півхвилини, не більше. І раптом з печери "Тридцять три лиха" вискочив… Ігор Горенко. Не дорослий Змій Горинич з червоним носом, а четвертокласник Ігор, переляканий, розгублений, із скуйовдженим чубчиком. Він отетеріло озирнувся, кинувся у кущі і зник.

А ще через півхвилини з печери вийшла Люська Бабенчук, заплакана і нещасна. В руках вона тримала дзеркальце. Вона теж із острахом озирнулася, кинула дзеркальце у траву, схопилася руками за щоки і зникла в кущах.

Глечик кинувся туди, де щойно стояла його однокласниця, знайшов у траві дзеркальце, схопив і швидко сховав у кишеню. І саме вчасно.

З-під землі вигулькнули Бабай і Кощій Валера.

Вася теж шмигнув у кущі: він не хотів, щоб його бачили неподалік від печери. І вони таки не помітили Глечика і швидко пішли до хатки Безсмертного.

За хвилину звідти залунав стривожений Кощіїв голос.

– Гей, Васько! Де ти? Агов!

Глечик устиг уже пробратися поза кущами ближче до хатки, вийшов і одгукнувся:

– Я тут!

– Що ти там робиш?

– А… а їжака хотів упіймати. Ми ж з тобою так і не знайшли.

– Ну, тепер їжак нам не потрібен. Тепер ми з тією Катериною Степанівною що хочеш зробимо… Іди подякуй Бабаю Бабайовичу! Він умовив пана Морока: тебе беруть з місячним іспитовим терміном.

Вася вже наблизився майже впритул до Кощія Валери, вже сунув руку в кишеню… Тепер тільки піднести дзеркальце до його очей, щоб він глянув і…

Та раптом почувся голос пана Морока:

– Тривога! Тривога! Дзеркальце зникло. Піднімаюсь нагору. Затемнення!

Вася вихопив дзеркальце з кишені і кинувся до Кощія Валери:

– Воно в мене! Зазирни швидше! Я тебе прошу! Я тебе благаю! Валеро!

– Не дивись! Не дивись! – одчайдушно заверещав Бабай, кидаючись між друзями.

У цю мить з-під землі вигулькнув пан Морок у чорному оксамитовому плащі з каптуром.

– Не бійтесь! Не подивиться! – спокійно сказав пан Морок, змахнув руками, і вмить через усю галявину, через усю Зландію перекинулась чарівна чорна кошмарля, і стало абсолютно темно. Як уночі під ковдрою.

РОЗДІЛ СІМНАДЦЯТИЙ,

в якому відбувається жорстокий двобій, а також розкривається таємниця Країни Сонячних Зайчиків.

– Ха-ха-ха! – зловісно засміявся пан Морок. – Тепер хай дивиться!.. Ви забули, що ви в моїх володіннях. Тут господар я!.. – І він заспівав свою пісню:

Зроблений із темної

Темряви підземної,

Тіла я не маю,

Та всіх перемагаю.

Морок я і, як захочу,

Будь-кого я заморочу!

Заморочу, заморочу,

Як захочу!..

Поки пан Морок співав, Вася відчув раптом як хтось торкає його ззаду за плече.

– Це я! – почув він шепіт Незнайомки. – Дай дзеркальце!

– Візьміть! Воно у мене в правій руці! – шепнув Вася.

Незнайомка намацала Глечикову руку, в якій він тримав дзеркальце, і забрала його. Пан Морок закінчив співати і сказав:

– Але як цей лжедракон Вася проник у печеру "Тридцять три лиха"? І не захворів! Як він дістав дзеркальце? Адже це могла зробити лише моя вража сила. Де Змій Горинич? Де Баба Яга? Агент Страху Бабай! Ви відповідаєте за порядок у країні!

– Ваша Темність! На жаль, я нічого не можу сказати… Пробачте, Ваша Темність! Все це для мене теж така несподіванка…

– Перш за все, негайно відберіть у нього дзеркальце!

– Але як?! Ваша Темність! Я ж нічого не бачу. Нічогісінько!

– Навпомацки! Він же стоїть десь поряд з Кощієм Безсмертним! А ти, Кощію, чого мовчиш? Хочеш втратити безсмертя?

Вася відчув, як його хапають і обмацують одразу чотири руки.

– Ваша Темність! Навпомацки нічого не виявили! – вигукнув Бабай.

– Навпомацки нічого нема! – підтакнув йому Кощій Валера.

– Ваша Темність! Дозвольте хоч один промінчик! – попросив Бабай.

– Хоч на одну мить! – докинув слово Кощій Валера.

– Ну, гаразд! Один промінчик. На одну мить! – сказав пан Морок. І десь нагорі, біля верхівки найвищої ялиці одхилилася чарівна кошмарля, і на галявину пробився один-єдиний сонячний промінець. І враз де не

взялася рука Незнайомки і підставила під той промінь чарівне дзеркальце.

Спалахнуло світло. То з'явився і застрибав на галявині сонячний зайчик Терентій.

– Вва-вай! – перелякано закричав пан Морок.

А сонячний зайчик Терентій вже тримав у лапках довгий сонячний промінь-спис.

Гей, пан Морок, бережись!

За плаща свого держись!

От зніму плаща ураз –

І загинеш в той же час!

– заспівав Терентій і кинувся на пана Морока.

– Геть! Геть! Геть! – панічно закричав пан Морок, намагаючись полами свого чорного плаща накрити сонячного зайчика.

Почався відчайдушний двобій.

– Бабай! – лементував пан Морок. – Одбери дзеркальце! Наказую!.. Прошу!.. Благаю!..

– Бо… бо… боюсь!..– белькотів Бабай, не рухаючись з місця.

– Кощій!.. Безсмертний!.. – кричав пан Морок. – Озолочу! Все, що захочеш, зроблю для тебе!

– Як Ба… ба… бай… бо… бо… їться… то що вже мені? – цокотів зубами Кощій Валера. – Таке робиться!.. Таке робиться!..

У Васі все мерехтіло перед очима.

Нарешті Терентій скинув-таки своїм сонячним списом з пана Морока його чорний плащ. І вмить упала з дерев на землю чорна кошмарля. І освітилася вся галявина сонцем.

У траві лежала жалюгідна брудна чорна шматина – все, що лишилося від пана Морока.

Бабай та Кощій Валера, заціпенівши, дивилися на Незнайомку, яка з дзеркальцем у руках велично стояла посеред осяяної сонцем галявини.

– Бабаєвський! – вчительським тоном сказала Незнайомка. – Підійди до мене і глянь у дзеркальце!

Агент Страху Бабай, як загіпнотизований, покірно підійшов до Незнайомки, зазирнув у дзеркальце, скрикнув і на очах у Глечика враз перетворився на незугарного підлітка із сигаретою у зубах.

– Вийди з лісу! – наказала Незнайомка. І незугарний підліток, схиливши голову, поплентався з галявини і зник за деревами.

Вася Глечик вражено дивився на Незнайомку, і несподівано неймовірна підозра ворухнулася в його душі.

– Це вона! Вона! – раптом несамовито закричав Кощій Валера. – Ой! Я більше не буду! Я більше не буду! – Він кинувся в ліс і зник за деревами.

Вася тільки рота роззявив від подиву. А Незнайомка зняла маску і скинула з голови білу перуку…

– Катерино Степанівно! – вигукнув Глечик. – Це ви?

– Я! – всміхнулася учителька.

– Як же так?.. – розгублено закліпав очима Вася. – Ви ж казали… що ви з Країни Сонячних Зайчиків?

– Так!.. – сказав Терентій. – Усі вчителі – з Країни Сонячних Зайчиків. Тільки учні про це не знають. Чарівна Країна Сонячних Зайчиків – це країна добра і знань. Ти, певне, чув не раз слова – "світло знань", "світло добра". Це недарма… У Країні Сонячних Зайчиків неподалік од Палацу Чарівних Казок є Сад Добра і Знань. І в тому саду працюють Постійно діючі Курси класних чарівників. То вони тільки так називаються у школі – класні керівники. Для конспірації. А насправді вони – класні чарівники. І от щороку кожен учитель один місяць улітку, коли у школах канікули, живе в Країні Сонячних Зайчиків, навчається на Курсах класних чарівників. Ти ж знаєш, що у вчителів два місяці відпустки, а от у всіх трудящих – тільки один. То спеціально так зроблено. Бо один же місяць улітку вони вчаться на Курсах класних чарівників…

"Справді! У вчителів таки два місяці відпустки, а у всіх інших – один… – подумав Глечик. – От дивина! А ми й гадки не мали, чого це…"

Але тут він згадав про несподіване перетворення і втечу Бабая, і думки його перервалися.

– А Бабай… – почав було він.

– Теж зачарований паном Мороком наш колишній учень, – сказала Катерина Степанівна. – Найбільш неблагополучкий з усіх наших учнів. Він потрапив до колонії неповнолітніх правопорушників…

– А Валера? Він же втік, так і не глянувши у чарівне дзеркальце!.. – скрикнув Вася. – Це я, я винен! Не зміг його врятувати. Ех, вареник я, й більше нічого! Пігмей! Редиска!

– Ні, Васю! Зовсім ти не вареник, не пігмей і не редиска! А справжнісінький молодець! Без тебе нічого б не вийшло… А за Валеру ти не турбуйся. Він і сам усе зрозумів. І в основному завдяки тобі, твоїй дружбі. Дзеркальце йому вже не потрібне.

– Він сам повернеться назад у дитинство?

– Аякже… Стривай, здається, він уже гукає тебе.

Справді, у лісі лунав Балерин голос: "Васю! Агов! Де ти?.."

– Ну, прощай, незнайомець Вася Глечик з четвертого "Б" класу!.. До зустрічі! У школі! – Катерина Степанівна лагідно всміхнулася Васі. І враз зникла. Наче й не було її. І всі хатки зникли, і печера, і погребня, і паркан, і ворота… Зникла вся Зландія. Тільки чорна брудна ганчірка валялася на землі.

Глечик стояв біля великого трухлявого пня посеред тієї галявини, де вони з Валерою посва рилися.

– Васю! Ну озовись! Де ти? – лунав з гуща вини жалібний розпачливий голос друга.

– Валеро! Я тут! Я тут! – щосили закричав Глечик. – Сюди! Валеро!

З кущів нарешті вибіг Валера. Блідий, захеканий, очі горять…

Кинувся до Васі, за руки схопив, слова сказати не може. Тільки хекає, ледве дише.

– Де? Де ти був? – затермосив його Вася.

– Ой!.. Ой!.. – спромігся нарешті на слово Валера. – Не кажи!.. Так злякався!.. Розумієш, зайшов у гущавину, вибратися не можу. У який бік іти, не знаю. Заблукав зовсім… І таке приверзлося!.. Жах!.. – І мені! – сказав Глечик.

– Ху! Аж ноги підгинаються! – стомлено сказав Валера, присідаючи на траву.— І враз – Ввa-вай! – підскочив угору.

– Що таке? – здивовано вигукнув Глечик.

– На… на їжака сів… Оно побіг у кущі! – скривився Валера.

– Знайшли-таки того їжака! – засміявся Вася.

– Ой! Гайда швидше додому!.. Так пізно!.. Там уже, мабуть, хвилюються… І твої… мама, сестра, тьотя… І мої… – Валера одвів очі.

– Гайда! – весело сказав Глечик.

РОЗДІЛ ОСТАННІЙ,

заключний, дія якого відбувається наступного дня у четвертому "Б" класі.

У класі тихо. Тихо й сонячно Всі сидять, голови набік посхиляли, сопуть. Дехто навіть язик від старанності прикусив. Контрольна. Задачки розв'язують. З математики. Вася Глечик уже розв'язав.

Але здавати Катерині Степанівні не біжить, не поспішає. Він цього не любить. Не любить показувати, що він перший розв'язав. То тільки Боря Бородянський у них завжди перший руку догори тягне, перший кулею

вискакує з-за парти, як задачку розв'яже, боїться, щоб ніхто його не випередив! Любить бути першим. А Глечик – ні.

Поряд сопе, прикусивши язика, Валера. Задачки у тих, хто сидить за однією партою, як ви знаєте, різні. Але на контрольних Вася, як правило, встигав і свою, і Балерину розв'язати. От і зараз хотів допомогти, але Валера відмахнувся. Сам сопе. Ну що ж, правильно.

Сидить Глечик, думає. Згадує все, що з ними вчора було.

Чогось усі сьогодні на контрольній серйозні й дисципліновані.

Навіть Ігор Горенко, який завжди жованими паперовими кульками з трубочки однокласників обстрілює, сьогодні сидить і працює. І Люська Бабенчук руку догори не тягне, не скаржиться, що їй заважають. Так і не зібралися вони її провідати, а вона вже й з лікарні виписалася, прийшла сьогодні до школи.

Сидить Глечик, думає…

Невже то не сон?

Невже то правда – все, що сталося з ним і з Валерою?

А розказати – ніхто не повірить.

Хіба можна собі уявити отого кирпатого клаповухого Ігоря Горенка Змієм Гориничем? Або веснянкувату, з двома кумедними закрученими догори кісками Люську Бабенчук – Бабою Ягою?

Та що там! Він сам ніяк не міг впізнати свого кращого друга Валеру, коли той перетворився на Кощія Безсмертного. І, мабуть, ніколи, ніколи в житті так і не дізнаються Балерині батьки, братик Андрійко та дідусь

Павло Харитонович, що їхній син, брат і онук був справжньою вражою силою…

Вража сила…

А хіба лихі, погані люди – не та ж сама вража сила?..

От хоча б… Чим, наприклад, краща за Бабу Ягу грубезна пащекувата продавщиця, котра і стареньку бабусю від прилавка одштовхне, і дитину обважить, і всю чергу такими словами облає, що вуха в'януть.

А брудний п'яниця з червоним носом, тато Стьопи Балабайченка, що працювати не хоче, а тільки п'є-гуляє, сім'ю свою знедолює – хіба не Змій він Горинич?

Або начебто чистенький ввічливенький хапуга Шляповатий, директор "Гастроному", який у держави краде, все в хату свою тягне і навіть од власних дітей добро награбоване замикає, щоб не попсували, – чи не Кощій він Безсмертний?

Звідки ж вони беруться, ті лихі погані люди – вража сила? І вони ж колись четвертокласниками були. Значить, з дітей колишніх – з ледарів, хуліганів, ябед, брехунців, егоїстів, по рушників дисципліни… Так, виходить…

Ех, якби діти хоч одним оком могли побачити, що з них виросте, коли вони добрих порад не слухатимуться, – може, задумалися б, може б, схаменулися вчасно…

Отак думав Вася Глечик, дивлячись у вікно на осяяний сонцем ліс.

Потім зиркнув на Катерину Степанівну і побачив, що вона дивиться на нього і лагідно всміхається. Він аж здригнувся від несподіванки. Невже вона прочитала його думки? Хто їх знає, тих класних чарівників!..

Катерина Степанівна вийняла з сумочки ма леньке кругленьке дзеркальце, глянула в нього, поправила рукою зачіску. І враз блиснуло…

З'явився на підвіконні сонячний зайчик Терентій.

Він підморгнув Васі Глечику і стрибнув на їхню з Валерою парту.

Валера в цей час підвів голову й усміхнувся. Він щойно поставив останню крапку в контрольній. Задачку розв'язав сам.

Терентій скочив Васі Глечику на плече і тихенько, щоб не порушувати дисципліну у класі, заспівав йому на вухо:

Якщо ти будеш чесним,

Якщо ти будеш добрим,

Якщо ти будеш мужнім,

Стійким, хоробрим,

Якщо ти другом щирим

І вірним будеш,

Тоді ти перемогу

Завжди здобудеш.

Дружба завжди

Виручає з біди,

Дружба завжди виручає,

Більшої сили немає!

І над усім на світі злом

Здобудеш ти перемогу,

Бо сонячні зайчики промінцями

Світять тобі дорогу!

Потім Терентій перескочив на плече Валери і теж проспівав йому на вухо свою пісеньку. А потім Вася побачив його вже на плечі Віті Кулачковського, а тоді Стьопи Балабайченка, а тоді Лесі Попелястої, а тоді Ніни Закидон, а тоді Люськи Бабенчук, а тоді Борі Бородянського… І так сонячний зайчик Терентій, стрибаючи по класу, побував на плечі у кожного і кожному проспівав свою пісеньку. І кожен усміхався, коли Терентій лоскотав йому вухо своїми сонячними вусиками-промінцями. Кінець кінцем усміхався уже весь клас, весь четвертий "Б".

Катерина Степанівна теж усміхнулася і сказала:

– Ну, досить! Здавайте вже контрольну! Я ж бачу, що всі ви задачки вже розв'язали. Здавайте! І нарешті вихопився з-за парти, як завжди, Боря Бородянський і побіг до столу. А за ним Люська Бабенчук, Стьопа Балабайченко і всі інші.

А Валера й Вася Глечик, не поспішаючи, подали контрольну останніми.

Хіба має значення, коли подавати?.. Важливо, що Валера розв'язував задачку сам. Уперше. Розв'язав правильно.

І тут продзвенів дзвоник…